

Erityistä Somea?

Kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimisesta, opetuksesta ja ohjauksesta sosiaalisessa mediassa

Ammatillinen erityisopetus, 2/2013

Sisältö:

1. JOHDANTO	3
2. NÄKÖKULMIA TUKEA TARVITSEVIEN OPISKELIJOIDEN OPPIMISEEN, OPETUKSEEN JA OHJAUKSEEN SOSIAALISESSA MEDIASSA	5
2.1 Lähtökohtana ohjauksen ja tuen tarpeet	5
2.2 Opiskelijälähtöisyys	6
2.3 Tehostettua läpäisyä	8
3. KOKEMUKSIA SOSIAALISEN MEDIAN HYÖDYNTÄMISESTÄ OPPIMISESSA, OPETUKSESSA JA OHJAUKSESSA	10
3.1 Kokemuksia ja kokeiluita sosiaalisen median hyödyntämisestä opetuksessa	10
3.1.1 SecondLife – Oppimisaihiona erilaiset messujärjestelyt	10
3.1.2 Wikispaces-sivuston käyttö ammatillisen osaamisen näyttämisessä	13
3.1.3 Selkokielinen Wiki opetuksen tukena (W2ID)	15
3.1.4 Videoiden ja kuvien avulla oppiminen näkyväksi	17
3.2 Kokemuksia työssäoppimisen ohjauksesta ja dokumentoinnista sosiaalisessa mediassa	19
3.2.1 Työssäoppimisen ohjaus Moodle-ympäristössä	19
3.2.2 Tehostettua ohjausta työssäoppimiseen	20
3.2.3 Blogger.com-ympäristön hyödyntäminen opinnoissa	21
3.2.4 Työssäoppimisen ohjaus ja dokumentointi virtuaalisella ryhmäportfoliolla	23
4. SOSIAALISEN MEDIAN SAAVUTETTAVUUS	24
4.1 Sosiaalisen median pelisääntöjä	24
4.2 Esteettömyys	26
4.3 Tietotekniset apuvälineet ja tuki opiskelijalle	30
5. LOPUKSI	32
LÄHTEET	35
VINKKEJÄ JA LINKKEJÄ	37
LIITTEET	43
LIITE 1: Tiedonkeruulomake	43
LIITE 2: Erityisoppilaitosten verkoston some-säännöt opiskelijoille	45

Erityistä Somea?

– Kokemuksia erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimisesta, opetuksesta ja ohjauksesta sosiaalisessa mediassa. 2013.

ISBN 978-952-67967-0-3, Ammatillinen erityisopetus, 2/2013.

Julkaisu on toteutettu osana opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa YTY-hanketta.

Visuaalinen suunnittelu: Kim Roukus

1. Johdanto

Sosiaalinen media on tiedon jakamista ja osallisuuden edistämistä. Sen avulla voidaan antaa ja saada palautetta. Parhaimmillaan sosiaalinen media tuottaa uusia toimintatapoja, jotka tukevat tiedonkulun ja vuorovaikutuksen lisääntymistä. Sosiaalisen median käyttäminen voi olla haastavaa ja toisaalta sen avulla voidaan tarjota osallistumisen mahdollisuuksia erityistä tukea tarvitseville. Tässä julkaisussa sosiaalisesta mediasta käytetään termiä some, joka ymmärretään laajasti. Sosiaalinen media tarkoittaa verkkopalveluja, joissa jokaisella käyttäjällä tai käyttäjäryhmällä on mahdollisuus olla aktiivinen viestijä ja sisällön tuottaja¹. Sosiaalinen media voi toimia oppimista tukevana osana, se voi palvella esimerkiksi digitaalisten materiaalien jakamista tai muuta tiedottamisen ja yhteydenpidon tarvetta. Osa oppimisesta, opetuksesta ja ohjauksesta rakennetaan sosiaaliseen mediaan. Tällöin tärkeää on vuorovaikutus, visuaaliset ja havainnollistavat oppimateriaalit, opetusmenetelmien sekä lähi- ja verkko-opetuksen yhdistäminen eli sulautettu opetus².

Julkaisu on tarkoitettu ammatillisten oppilaitosten ja erityisoppilaitosten henkilöstölle virikeaineistoksi. Se on toteutettu osana opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa ammatillisten erityisoppilaitosten kumppanuusverkoston YTY – Yksilöllisten opintopolkujen tukeminen yhteistyössä -hanketta, jossa kehitetään ammatillisen erityisopetuksen asiantuntijapalveluita inklusion edistämiseksi. Sosiaalinen media voi parhaimmillaan ja oikein käytettynä edistää inklusion toteutumista.

Tieto- ja viestintätekniikan laaja-alainen hyödyntäminen oppimisen edistäjänä ja työelämäyhteistyössä on keskeinen osa ammatillisen koulutuksen oppimisympäristöjen kehittämistä. Opetushallituksen työryhmän mukaan näillä välineillä ja palveluilla on entistä vahvempi asema opiskelijoiden oppimisympäristöprojekteissa ja opettajien keskinäisessä yhteistyössä³. Opetushallituksen sosiaalisen median opetuskäytön suosituksissa (2012) otetaan selkeä kanta: sosiaalisen median ympäristöjen ja välineiden hyödyntäminen nähdään osana perussivistystä.⁴ Opetushallitus on myöntänyt valtionavustuksia ammatillisten oppilaitosten oppimisympäristöjen kehittämiseen vuodesta 2007 lähtien. Tavoitteena on ollut muun muassa monipuolistaa opetusta ja kehittää opetuksen ja oppimisen toimintamalleja, jotka tukevat paremmin oppilaitoksissa ja niiden ulkopuolella tapahtuvaa oppimista. Hankkeissa on painotettu tieto- ja viestintätekniikkaa hyödyntävien pedagogisten mallien ja käytänteiden kehittämistä.⁵ Erityisesti erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetuksen tukeminen oli keskiössä Keskuspuiston ammattiopiston koordinoimassa Sulautuva erityisopetus -hankkeessa ja sen osahankkeissa, joista on myös esimerkkejä tässä julkaisussa.

¹ Itä-Suomen yliopisto, Sosiaalisen median hyvien käytäntöjen helminauha -wikisivusto,

<https://wiki.uef.fi/pages/viewpage.action?pageId=15467512>. Sanastokeskuksen määritelmän mukaan (2010) some on tietoverkkoja ja tietotekniikkaa hyödyntävänä viestinnän muoto, jossa käsitellään vuorovaikutteisesti ja käyttäjälähtöisesti tuotettua sisältöä ja luodaan ja ylläpidetään ihmisten välisiä suhteita. http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_median_sanasto,

² Löfström et al. 2010, s. 84.

³ Tieto- ja viestintätekniikka opetuskäytössä, 2011.

⁴ Opetushallitus. Sosiaalisen median opetuskäytön suositukset, 2012, s. 2. Suosituksissa linjataan myös, että paikallisesti päätettävä tietostrategia tulisi tarkastaa sosiaalisen median opetuskäytön näkökulmasta. Käytännön toimenpiteenä koulutuksen järjestäjä tekee vuosittain tilannekartoituksen laitteistotilanteesta, e-oppimateriaalien määrästä sekä arviointiperusteista sosiaalisen median opetuskäytön näkökulmasta. Tilannekartoituksen perusteella määritellään myös opettajien vuosittainen täydennyskoulutustarve.

⁵ Koramo 2012, s. 10–11.

Sosiaalista mediaa hyödynnetään ja toimintamalleja kehitetään runsaasti muissakin kuin opimisympäristö-hankkeissa. Erityisesti laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeissa (Top-laaja) on jo mallinnettu tieto- ja viestintäteknikan hyödyntämistä. Sosiaalisen median käyttöä tarkastellaan myös Opetushallituksen rahoittamien ammatillisen koulutuksen läpäisyn tehostamishankkeiden osana (SomePedia-hanke). Opetus- ja kulttuuriministeriö taas on tukenut erityisesti erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille kohdennettujen verkkopedagogiikan toteutusten kehittämistä. Eri-TUKEA-hanketta koordinoitiin Haaga-Helia ammattikorkeakoulusta (2007–2009) ja siinä keskityttiin yhteistyöoppilaitosten kanssa kehittämään erityistä tukea tarvitsevien verkko-oppimista ja ohjausta⁶. Hankkeissa tuotettuja raportteja ja sisältöjä on pyritty hyödyntämään myös tässä julkaisussa.

Julkaisun aineisto on koottu kirjallisuuslähteiden lisäksi useista hankkeista, oppilaitosten käytännön kokemuksista. Kokemusperäistä tietoa koottiin sähköisellä kyselyllä keväällä 2012 (liite 1) ensin erityisoppilaitosten kumppanuusverkoston kautta ja tiedonkeruuta laajennettiin elokuussa koskemaan yleisiä ammatillisia oppilaitoksia. Kyselyssä pyydettiin vastaajan tietojen lisäksi nimeämään hanke, jos käytäntö on syntynyt osana jotain kehittämishanketta. Kuvaukset pyydettiin sosiaalisen median käyttötarkoituksesta ja käytetyistä sovelluksista. Lisäksi vastaajat saivat tarkentaa, millä tavalla käytetty sosiaalisen median sovellus ja sen käyttötapa on tukenut erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimista, opetusta ja ohjausta ja kuinka opiskelijoita on tuettu, jotta käytettyä menetelmää on voitu hyödyntää.

Julkaisun rakenne on tehty siten, että lukuun kaksi on koottu eri kirjallisuuslähteistä näkökulmia erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimiseen, opetukseen ja ohjaukseen sosiaalisessa mediassa. Luvussa kolme on tiedonkeruun kautta saatuja käytännönkuvauksia. Luvussa neljä tuodaan esiin näkökulmia sosiaalisesti ja fyysisesti esteettömästä ja saavutettavasta tieto- ja viestintäteknikan käytöstä, pelisääntöjä sekä tietoa tietokoneen ja sosiaalisen median käyttöön soveltuvista apuvälineistä. Julkaisussa ei esitellä kattavasti eri sovelluksia ja niiden käyttömahdollisuuksia, vaan tuodaan esille lähteitä ja linkkejä, joista lisätietoa saa tarvittaessa⁷: julkaisun linkit on koottu Vinkkejä ja linkkejä -osioon.

Kallisarvoista kokemusperäistä tietoa toimittivat Pauli Pyy ja Jarkko Korhonen Invalidiliiton Järvenpään koulutuskeskuksesta, Hannele Kaila-Viitanen Bovallius-ammattiopistosta, Mika Ijäs Kiipulan ammattiopistosta, Vesa Pakarinen Ammattiopisto Luovista, Heidi Forss ja Liila Lukinmaa Keskuspuiston ammattiopistosta, Merja Paldanius Kiipulan ammattiopistosta ja Toni Vesterinen Länsirannikon Koulutus Oy WinNovasta. Julkaisun aineiston ovat toimittaneet YTY-hankkeen projektipäällikkö Laura Jauhola ja KM Milka Kuismanen. Yleisen ammatillisen koulutuksen järjestäjän näkökulmasta aineistoa kommentoi suunnittelija Crister Nyberg Helsingin kaupungin opetusvirastosta. Lisäksi kommentoinnissa ja lähdeaineiston koonnissa on ollut suurena apuna Keskuspuiston ammattiopistosta informaatikko Ilpo Soini. Lopputuloksen kommentoinnin eri vaiheisiin on osallistunut koulutuspäällikkö Soile Röppänen Ammattiopisto Luovista. Lisäksi mukana on muita erityisoppilaitosten asiantuntijoita, joille myös suuri kiitos.

⁶ ks. Nuutila 2010.

⁷ Esimerkiksi Sosiaalinen media opetuksessa -kirja (Kalliala, E. ja Toikkanen, T. 2012) antaa kattavan kuvan eri sosiaalisen median mahdollisuuksista, välineistä ja niiden käytöstä. Julkaisun tukena toimii vapaasti hyödynnettävä verkkosivusto, jossa on esitetty mm. sosiaalisen median välineet kirjan aihealueiden mukaisesti.

2. Näkökulmia tukea tarvitsevien opiskelijoiden oppimiseen, opetukseen ja ohjaukseen sosiaalisessa mediassa

2.1 Lähtökohtana ohjauksen ja tuen tarpeet

Monimuotoiset ja vaihtelevat opetusmenetelmät mahdollistavat opiskelijoiden omaa oppimistyyliä tukevan opetuksen. Opiskelijan tuen tarpeet tulee huomioida verkkopohjaisen opetuksen ja ohjauksen suunnittelussa. Opiskelijalla voi olla erityisiä oppimisvaikeuksia ja oman elämän hallintaan liittyviä ongelmia, jotka voivat ilmentyä myös toisiinsa kietoutuneina yhdistelminä. Vaikeuksiin voi liittyä myös motivaatio-, itsetunto- tai käyttäytymisongelmia, jotka voivat olla seurausta epäonnistumisen kokemuksista opiskelussa. Oppimiskäsityksen tulisikin perustua uskoon opiskelijan kykyihin ja haluun kehittää itseään. Opettajan kanssa tapahtuva vuorovaikutus on jo itsessään merkittävä tukitoimi. Oppimiseen liittyvät yksilön erityispiirteet eivät yksin määritä ihmisen oppimista, vaan jokaisella yksilöllä erilaiset oppimiseen vaikuttavat piirteet yhdistyvät aina omanlaisenaan ja uuden asian oppiminen saattaa vaihdella suuresti.⁸

Tekniikka voidaan nähdä jopa oppimisvaikeuksien voittamisen välineenä, sillä se mahdollistaa parhaimmillaan oppimisympäristön, jossa voidaan toteuttaa toistoja, harjoitteita ja tarjota emotionaalista tukea opittavan merkityksellisyyden kokemiseen. Opetustekniikan tulisi vahvistaa pitkäaikaista kiinnostusta opittavaan asiaan. Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö -julkaisussa todetaan kuitenkin, että useat tieto- ja viestintäteknologian käyttöön liittyvät ongelmat ovat myös vaikeammin ratkaistavissa, kun tuetaan opiskelijaa, jolla on oppimisvaikeuksia. Pahimmillaan voidaan luoda uudenlaisia oppimisen vaikeuksia ja syrjäytymistä pelkästään jo uudenlaiseen oppimisympäristöön sopeutumisen takia.⁹ Tässä yhteydessä opettajien kokemuksissa painotetaan voittopuoleisesti sitä, että tieto- ja viestintäteknikan käyttö mahdollistaa uusia lähestymistapoja opetukseen ja ohjaukseen, kunhan toiminta on ohjattua ja kannustavaa.

Yhdessä toimiminen – usein kasvottomassa viestinnässä – edellyttää taitoa säädellä myös vuorovaikutusta. Opiskelijoille, joilla on vaikeuksia ilmaista itseään kielellisten ongelmien tai sosioemotionaalisen haavoittuvuuden vuoksi, tämä voi aiheuttaa ongelmia, mutta toisaalta verkkotekniikka voi antaa aikaa pohtia omia ajatuksia ilman välitöntä suorituspainetta ja häpeän tunnetta. Hyvä oppimisympäristö on mukautuva ja tarjoaa riittävästi tukea ja ohjausta kaikille opiskelijoille, huomioiden erityisen tuen tarpeet.¹⁰

Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat hyötyvät monikanavaisuudesta eli tekstin, kuvan, äänen ja videoiden, erilaisten muotojen ja värien käytöstä. Monikanavainen havaitseminen tarkoittaa aistijärjestelmien, näön, kuulon ja kehon käytön kautta havaitsemisen yhteistoimintaa,

⁸ Nuutila 2010, s. 34–36.

⁹ Vauras, Kinnunen & Salonen, 2006, s. 248.

¹⁰ Vauras, Kinnunen & Salonen 2006, s. 253.

jolloin havainnot kietoutuvat toisiinsa ja vaikuttavat yhtäaikaaisesti. Tällöin monikanavainen havaitseminen ymmärretään toiminnaksi, jossa on mukana tietämistä ja tekemistä. Toiminnallisuus verkkoympäristössä merkitsee muun muassa sitä, että oppimista tarkastellaan omien ja toisten toimintakokemusten kautta. Toiminnallisuus ja monikanavainen havaitseminen kytkevät ammatillisen verkkopedagogiikan vahvasti kehollisuuteen, sillä verkkoympäristöt ja -työkalut ovat myös kehollisesti määrittyneitä ja verkkoa on verrattu laajennettuun kehollisuuden samalla tavalla kuin esimerkiksi silmälasit, kiikarit, proteesit tai puhelin, jotka lisäävät kehon käytön alaa olematta kuitenkaan käyttöyhteydessään kehosta erillisiä. Erityisesti sosiaalinen media laajentaa kehollisuuden jaetuksi vuorovaikutteisuuksaan, jolloin voidaan puhua jopa kollektiivisesta kehollisuudesta. Verkko-työskentelyssä kehollisuus merkitsee kehon laajentumista verkkovälineiden avulla.¹¹

Tieto- ja viestintätekniikka opetuskäytössä -julkaisussa pohditaan etäopetuksen ja lähiopetuksen näkökulmia. Vaikka etäopetuksessa edetään keskimäärin hitaammin kuin lähiopetuksessa, tämä saattaa toisaalta monesti olla vain hyväksi. Lisääntyneen vuorovaikutuksen lisäksi etäopetuksen valtti on havainnollistamisen mahdollisuudet.¹² Suomalainen verkko-opiskelu on ollut vielä edelläkävijämaihin nähden liian tekstipainotteista ja yksilökeskeistä¹³.

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tieto- ja viestintätekniikkataitojen opettamiseen on kehitetty myös pedagoginen koulutusmalli, jonka tavoitteena on tarjota helpompi ja yksilöllisempi tapa oppia TVT-taitoja. Tikas-koulutusmallista hyötyvät muun muassa luki- ja oppimisvaikeuksia omaavat, kehitysvammaiset, autismin kirjoon kuuluvat oppijat, maahanmuuttajataustaiset sekä monikieliset, joilla on rajoittunut suomen kielen taito. Tikas-koulutusmalliin kuuluu opetushenkilöstölle suunnattu täydennyskoulutus sekä opetuksen suunnitteluun ja toteutukseen kehitetyt työkalut. Tikas-opetussuunnitelmassa on määritelty täsmälliset taitotavoitteet sekä erityisryhmille soveltuvat opetus- ja tukimateriaalit. Ne noudattavat Opetushallituksen TVT-linjauksia ja -taitotasoa, mutta taitotavoitteet on purettu pieniksi osatavoitteiksi. Tämä mahdollistaa sen, että oppiminen voi edetä yksilöllisten taitojen ja tavoitteiden mukaisesti.¹⁴

2.2 Opiskelijälähtöisyys

Sosiaalisen median käytön nähdään mahdollistavan opiskelijälähtöisyyden. Opiskelija voi tarvittaessa käydä nopeasti tarkistamassa tarvittavan tiedon, tai tehdä kysymyksiä silloin, kun ne tulevat mieleen, tai tunneilla hiljaiset opiskelijat voivat olla hyviä ilmaisemaan itseään verkko-työkaluilla. Opiskelijoille, joilla yleinen keskustelu luokkatilanteessa on hankalaa, verkko mahdollistaa ajan ottamisen. Oppimista käsittelevissä tutkimuksissa ja raporteissa on esitetty, että verkostopohjaiset oppimisympäristöt tukevat voimakkaasti yhteisöllistä oppimista, sillä ne tarjoavat tiedon tuottamisen ja yhteisöllisen oppimisen välineitä¹⁵.

¹¹ Ihalainen, P. 2010, s. 8–9.

¹² Tieto- ja viestintätekniikka opetuskäytössä 2011, s. 57–58.

¹³ Ihalainen, P. 2010, s. 45.

¹⁴ Ks. lisää www.verkkotikas.net, Tikas YouTube: <http://www.youtube.com/user/tikaskoulutusmalli?feature=watch>

¹⁵ Koramo 2012, s. 17.

Sosiaalinen vuorovaikutus toteutuu myös simulaatioissa ja peleissä kun niihin sitoo vuorovaikutustapahtumia, kuten toisilta kysymistä ja keskustelua, yhteistä suunnittelua ja tehtävän ratkaisemista. Ohjauksessa on huomioitava, että vuorovaikutuksessa on edettävä havainnollis-toiminnallisen ja konkreettisen kielenkäytön kautta siihen saakka, kun vuorovaikutus on verkkoyhteisössä arkipäiväistynyt. Olennaista ei ole jonkun ennakkosuunnitelman orjallinen noudattaminen, vaan kyse on ohjauksellisesta mukana kulkemisesta ja toisaalta palautteesta, jolla vahvistetaan osallistumista ja vuorovaikutteisuutta. Verkkopedagogiikkaa voidaan tarkastella sisältönä ja toimintana.¹⁶ Passiivisen tiedon merkitys on vähentynyt nykyajan ammateissa ja työnteossa. Tilannekohtaiseen osaamiseen liittyvä tieto muotoutuu usein toisten kanssa tehtävässä yhteistyössä, jolloin tiedon sijaan on perusteltua puhua tietämisestä ja tietoa täytyy usein hakea ja käyttää tieto- ja viestintätekniikan avulla. Näin ollen tietämisen oppiminen kytkeytyy vahvasti työelämään ja sen kehittämiseen. Osaamisen tunnistaminen ja sen tukeminen on keskeinen osa ammatillista verkkopedagogiikkaa ja se tapahtuu verkossa esimerkiksi ohjauskeskustelujen ja itsearviointien avulla sekä oikeissa työtilanteissa.¹⁷

Laajennetun työssäoppimisen kokeiluhankkeissa (TopLaaja) on koottu kokemuksia sosiaalisen median / TVT:n käytöstä. Verkko nähdään luontevana ja käyttökelpoisena välineenä työssäoppimisen ohjaukseen, sillä oppijat ja koulutuksen järjestäjän ohjaajat ovat fyysisesti eri paikoissa. Työssäoppimisen yhteydessä opiskelija saa parhaimmillaan hyvin yksilöllistä ohjausta verkon avulla. Hyötynä nähdään myös se, että verkossa tehty jää talteen, käsitellyt asiat on helppo ottaa uudelleen esiin ja oma oppimisprosessi tulee opiskelijalle näkyväksi. Tiedon määrän lisääntyessä yhä tärkeämmiksi nousevat tiedonhaku-, arviointi- ja ongelmanratkaisutaidot, joita opiskelijalähtöisesti toteutettu sosiaalisen median hyödyntäminen voi harjoituttaa. Sosiaalisen median ja TVT:n käyttäminen työssäoppimisessa tukee työelämässä tarvittavia avaintaitoja – tiimityöskentelyä, itsearviointia, kirjallista ja suullista viestintää, tietoteknisiä taitoja sekä tekijänoikeuteen ja salassapitoon liittyviä asioita. Verkossa työskentelyssä yksittäisen osallistujan rooli tulee näkyväksi ja kokonaisuuden kannalta tärkeäksi. Some-kanavat tarjoavat mahdollisuuden ammatilliseen verkostoitumiseen sekä oman ammatillisen profiilin rakentamiseen jo opintojen aikana, esimerkiksi ePortfoliossa tai blogissa. Opiskelijoille tutumman somen viihdekäytön rinnalle tulee tutuksi somen työkäyttö.¹⁸ Sosiaalisen median käyttö on monelle tuttua vapaa-ajalta ja sen hyödyntäminen opiskelussa voi olla motivoivaa, mutta silti eri lähteissä painotetaan, että nuorten TVT:n käyttötaitoja liioitellaan ja yleistetään liian helposti.¹⁹ Riskinä on ulkoisen sosiaalisen median kanavien osalta se, että oppilaitos ei voi taata niissä tarpeellista tietosuojaa, yksityisyyden suojaa, mainoksetonta ympäristöä tai tasavertaisen osallistumisen mahdollisuutta kaikille opiskelijoille. (ks. lisää pelisäännöistä s. 24 - 26).

Sosiaalisen median opetuskäyttö edellyttää ohjausta ja perehdytystä. Kalliala ja Toikkanen²⁰ ovat koonneet vinkkejä blogin opetuskäyttöön. Samoja ohjeita voi varmasti soveltaa koskemaan myös muita sovellutuksia: opiskelijoille tulee muistaa määrittää, mitä heiltä odottaa.

¹⁶ Ihalainen, P. 2010, s. 29.

¹⁷ ed. s. 32.

¹⁸ TopLaaja: http://toplaaja.purot.net/2d_sometvtn_hyodyntaminen_toimijoiden_nakokulmista_

¹⁹ Esim. Tieto- ja viestintätekniikka opetuskäytössä.

²⁰ Kalliala ja Toikkanen, 2012, s. 22.

Tavoitteiden lisäksi tulisi miettiä yleisempiä opiskelijoiden oppimistavoitteita, kuten kriittinen ajattelu, metakognitio ja tiedonrakentelu. Opiskelijoille tulisi myös kertoa, millä kriteereillä kirjoituksia arvioidaan. Vinkiksi annetaan esimerkiksi käsitteiden reflektio, materiaalin analyysi ja kommentointi, uusien ideoiden esittely ja soveltaminen todelliseen maailmaan.

Eri-Tukea-hankkeen julkaisussa on tuotettu ohjauksen peruslähtökohdista laaja listaus erityisopetuksen kannalta. Näissä mm. painotetaan verkossa toimivan opettajan roolia innostavan oppimisilmapiirin luomisessa. Tällöin arkakin opiskelija uskaltautuu tuomaan omia näkemyksiään yhteiseen foorumiin ja oppii luottamaan taitoihinsa. Verkko-opetuksessa ja oppimisessa olisi osattava pilkkoa opittava teema ja tavoitteet oppijan tarpeisiin nähden soviksi. Ammatillisen koulutuksen keskeinen haaste on erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden tuen ja ohjauksen, opintojen henkilökohtaistamisen ja yksilöllisen oppimisen järjestäminen. Ammatillinen erityisopetus ja verkko-ohjaus perustuvat (erityis)opettajan käsitykseen opiskelijasta sekä verkkopedagogisista menetelmällisistä ratkaisuista. Lähtökohtana on erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan vahvuuksien esille nostaminen ja kehittämishaasteisiin paneutuminen.²¹

2.3 Tehostettua läpäisyä

Sosiaalisen median käytön nähdään myös edistävän opintojen läpäisyä. Tähän lukuun on tuotettu Somepedia-hankkeen²² näkökulmia tukemaan tätä väitettä. Hankkeen tarkoituksena on löytää keinoja ammatillisen koulutuksen keskeyttämisen estämiseksi. Hankkeessa läpäisyä pyritään tukemaan 1) vaikuttamalla ryhmähengen ja ammatti-identiteetin muodostumiseen. Tästä esimerkkinä on ryhmän yhteiset tapahtumat, henkilökohtaiset ohjaukset ja vierailut työpaikoille. 2) Tukemalla ryhmänohjaajan työtä: mm. koulutukset, hankkeeseen valittujen alojen läpäisyn kannalta kriittisiin kohtiin ratkaisujen etsiminen. 3) Kehittämällä opetusmenetelmiä sellaisiksi, että ne kannustavat tutkinnon suorittamiseen. Sosiaalista mediaa hyödynnetään kaikessa toiminnassa, jos se on oppimisen ja ohjauksen näkökulmasta perusteltua. Kun sosiaalisen median välineitä otetaan mukaan opetustoimintaan, sitä voidaan tarkastella monestakin eri näkökulmasta.

Oppimisen edellytyksenä on edelleen kannustava henkilökunta, innostavat opiskelukaverit ja motivoivat oppimisympäristöt ja -sisällöt. Näiden ulkoisten tekijöiden ohella kaikkein tärkein tekijä on opiskelijan oma halu oppia ammatti itselleen. Somepedia-hankkeen toimijat ovat pohtineet ja kokeilleet oppilaitoksissaan, miten sosiaalisen median välineiden avulla voidaan tukea opiskelijaa saavuttamaan ”hyvä oppimisfiilis” ammattiopinnoissaan. Ammatillisen koulutuksen läpäisyä tehostetaan monipuolistamalla opetusmenetelmiä ja -materiaaleja sekä muokkaamalla opiskelijalle yksilöllisiä opintopolkuja. Yhteistyö kodin, työelämän ja muiden oppilaitosten kanssa rikastuttaa oppimismatkaa. Toiminnan ydin on ammatin oppimisessa, mitä tukevat ammattitaitoa täydentävät opinnot.

²¹ Nuutila 2010, s. 10-13.

²² Kirjoittanut Mika Ijäs, opettaja Kiipulan ammattiopistosta + Somepedia-tiimi, Hämeenlinna 27.9.2012, hankkeessa mukana Koulutuskeskus Tavastia, Hämeen ammatti-instituutti, Forssan ammatti-instituutti ja Kiipulan ammattiopisto, somepediaa.wikispaces.com. Tutustu myös: Somepedia-hankkeessa kerättyihin opiskelijakommentteihin läpäisyyn liittyen: <http://somepediaa.wikispaces.com/L%C3%A4p%C3%A4isy>. ”Enemmän tai vähemmän läpäisyä tukevia tai some-vinkkejä hankkeen matkan varrelta”: <http://somepediaa.wikispaces.com/Toimii!>

Tietotekniikan ja sosiaalisen median välineiden käyttö alkaa olla jo kansalaistaito. Tieto- ja viestintätekniikan hallinta on tärkeä osa oppimista, koska oppimisympäristöt ovat siirtyneet jo osaksi verkkomaailmaa. Kysymys kuuluukin, että pysyykö opetusmaailma tässä vauhdissa mukana. Opiskelijoille sosiaalisen median välineiden käyttö on luonteva osa kommunikointia. Heiltä voisi saada paljon ideoita kehittämään oppimisympäristöjä ja uusia pedagogisia menetelmiä. Osallisuuden ja aktiivisuuden tukeminen motivoi opiskelijoita olemaan oman oppimisensa rakentajana.

Lieveilmiöinä ovat olleet muun muassa koulukiusaamisen siirtyminen verkkomaailmaan ja tekijänoikeusvarkaudet. Verkkoviestintätaitojen hallintaan liittyy myös mm. nettietiketin ja tekijänoikeuksien opiskelu. On tärkeää, että opiskelijat harjaantuvat toimimaan uudessa toimintaympäristössä ja ymmärtämään sen tarjoamat mahdollisuudet ja haasteet. Tieto- ja viestintätekniikan hallinta on myös suuressa merkityksessä työelämässä, ja nykyisin osa työpaikoista on olemassa vain verkkoympäristöissä.

Esimerkiksi Kiipulan artesaaniopiskelijat näyttävät Wikispaces -sivuston kautta omaa ammatillista osaamistaan kuvien, tekstien ja videoiden avulla. Sivujen sisältö voi toimia opiskelijan portfoliona, jota hän voi esitellä vaikka työnhakutilanteessa. Sisältöjen luominen on juuri sitä nykyaikaista äidinkieltä ja viestintää, minkä perusteella ammattiaineita ja ammattitaitoa täydentäviä tutkinnon osia voi helposti yhdistää. Koulutusosalalle hakeutuva voi sivuston avulla saada realistisen kuvan alan työtehtävistä opiskelijoiden ”silmin”.

Erityisen tuen pedagogiset pelisäännöt pätevät some-maailmassakin. Ohjausta tarvitaan kirjoittamisessa, lukemisessa ja ohjeiden muistamisessa niin kuin ennenkin. Sosiaalisen median välineet eivät vähennä ohjauksen tarvetta. Kiipulan pilottiryhmä harjoitteli somen käyttöä ohjatusti. Tarkoitus on myöhemmin, että osa opiskelijoista kokeilee sisältöjen luomista sivuille kotioloissa tai työssäoppimisjakson aikana. Sosiaalisen median opetusikäytön hyviä puolia ovat myös toiminnan eriyttämismahdollisuudet ja yksilölliset käytännöt. Jokainen voi toimia omilla vahvuuksillaan ja edetä omaan tahtiin. Toisaalta projektimainen työtapo on mahdollista. Ryhmähenkeä lisää tekeminen yhteisen tavoitteen, kuten vaikka yhteisen sivuston eteen. Sisältöjen luomisessa jokaiselle löytyy roolinsa.

Opettajan tai ohjaajan eri some-välineiden, laitteiden ja tietokoneen käyttötaito on tärkeää. Mitä paremmin ne hallitsee, sitä paremmin osataan antaa riittävän selkeitä ohjeita. Toinen tapa lähestyä opetusta sosiaalisen median välineiden avulla on lähteä seikkailemaan. Siis yrittämään, kokeilemaan, erehtymään ja sitä kautta yhdessä oppimaan. Jälkimmäistä tapaa voidaan toteuttaa, kun perusasiat ovat hallinnassa. Eli ensin on saatava onnistumisen tunteita ja tekemisiä alle, ennen kuin lähtee hurjastelemaan some-maailmaan.

Kaikki opiskelijat ovat myös oikeutettuja tutustumaan erilaisiin verkkoviestinnän välineisiin. Taustalla on ajatus tasa-arvoisesta mahdollisuudesta ammatilliseen koulutukseen. Erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat hyötyvät tulevaisuudessa monenlaisista uusista ammatilliseen oppimiseen liittyvistä sosiaalisen median sovelluksista.

3. Kokemuksia sosiaalisen median hyödyntämisestä oppimisessa, opetuksessa ja ohjauksessa

Luvussa esitellään tätä julkaisua varten toteutetun tiedonkeruun kautta saatuja käytännön kokemuksia. Sosiaalista mediaa on käytetty laajasti tukemaan lähiopetusta, mutta myös opiskelijoiden ohjaukseen sekä yhteydenpitoon eri toimijoiden välillä, virtuaaliportfoliona, oppimispäiväkirjana top-jaksojen raportointiin sekä kommentointiin. Casekuvauksissa on käytetty sovelluksia kuten Moodle, Facebook, Wikispaces, GoogleDrive ja eri blogeja työssäoppimisen ohjaukseen ja dokumentointiin. Kaikki sovellukset sopivat erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille, sillä tuen tarve tulee huomioida sisältöjen rakentamisessa, ohjeistuksessa ja opetuksen suunnittelussa.

3.1 Kokemuksia ja kokeiluita sosiaalisen median hyödyntämisestä opetuksessa

3.1.1 SecondLife – Oppimisaihiona erilaiset messujärjestelyt

Uuden mobiiliteknologian sekä sosiaalisen median sovellusten nähdään mahdollistavan erityisopetuksen tehostamisen avaamalla oppimisympäristöjä luokkatilojen ulkopuolelle. Liikkumisen ja motorisen toimintojen vaikeudet nousivat esille Second Life-messuprojektin opetusmallissa, jota pilotoivat vaikeavammaiset datanomiopiskelijat, jotka käyttivät useita tietoteknisiä apuvälineitä (ks. apuvälineet s. 30). Virtuaalimaailma mahdollisti yhteistyön toteuttamisen etänä ja säännölliset etäpäivät säästivät voimia opiskelijoilla, joilla on vaikeuksia liikkumisen kanssa. Sosiaalinen media tarjosi mahdollisuuden harjoitella asiakaspalvelutilanteita, mutta myös kansainvälisen yhteistyön virtuaalimessuilla. Hyötynä opetuskäytössä nähtiin havainnollisuus, sosiaalinen vuorovaikutus, ryhmätöiden toteutus, verkostoitumismahdollisuudet ja asioiden simulointi. Asiat jäivät paremmin mieleen kokemuksellisuuden kautta.

SOVELLUS: Second Life on sosiaalinen kanava, joka tarjoaa mm. ryhmätyöskentelylle erinomaiset puitteet. Second Lifen lisäksi hankkeessa käytettiin palveluita, jotka toimivat hyvin myös Second Lifen sisällä:

- Adobe Connect & Ustream – asiantuntijaluentojen pitäminen eri paikkakunnille,
- YouTube – videoiden esittäminen,
- SlideShare & GoogleDocs – esitysten jakelu.
- Lisäksi opiskelijat valitsivat erilaisia työkaluja raportointiin, kuten blogipalvelu Bloggerin.

KOHDERYHMÄ: Invalidiliiton Järvenpään koulutuskeskuksesta opetusmallia pilotoivat nelivuotisen opetussuunnitelman mukaan opiskelevat vaikeavammaiset datanomiopiskelijat, jotka käyttivät useita tietoteknisiä apuvälineitä. Suomen Liikemiesten Kauppaopistosta hankkeeseen osallistui kaksi ylioppilaspohjaista datanomiryhmää.

Tavoitteena oli tutkia Second Life -ympäristön soveltuvuutta markkinoinnin, viestinnän ja asiakaspalvelutilanteiden harjoitteluun. Second Life -messuprojekti aloitettiin orientoimalla opiskelijat messutapahtumaan ja perehdyttämällä heidät Second Lifen perusteisiin. Aluksi jokainen opiskelija loi oman avattarensa kotona ja ilmoitti avattaren nimen sähköpostilla opettajalle. Molemmissa oppilaitoksissa Second Life -virtuaalimaailmassa tapahtuva opetus ulottui laajasti ns. oikeaan maailmaan runsaana yhteistyönä eri toimijoiden välillä.

Opiskelijat järjestivät kahdet yritysmessut Second Lifessa. Messuilla tutustuttiin opiskelijoiden liikeideoihin virtuaaliympäristössä, jossa yritykset ja useimmat tuotteet olivat kuvitteellisia. Yleisö pääsi osallistumaan messutapahtumiin sekä Second Lifessa että oppilaitosten opetustiloissa.

Opiskelijat valmistivat messuosastoja varten Second Life -tuotteita muun muassa C-kielen ohjelmointikurssilla. Markkinoinnin kurssilla keskeisenä tehtävänä oli messujen markkinoinnin suunnittelu. Viestinnän oppitunneilla laadittiin lehdistötiedotteet ja messukutsut. Messuviestinnästä järjestettiin myös virtuaaliopetusta Second Lifessa. Toimistopalvelut ja tietohallinto -toteutuksessa tutustuttiin uuteen Second Life -sovellukseen ja viestittiin sekä suullisesti että kirjallisesti asiakaspalvelutehtävissä. Opintojaksolla perehdyttiin osuuskunnan dokumentteihin ja niiden tuottamiseen sekä erilaisten esitysmateriaalien ja esitteiden tuottamiseen messuja varten. Samalla saatiin hyvä käsitys projektityöskentelystä ja tiimityöstä.

Kotimaisten yritysmessujen jälkeen järjestettiin myös kansainväliset messut, joihin osallistui opiskelijoita Englannista, Skotlannista, Turkista ja Suomesta. Opiskelijoilla ei olisi ollut mahdollisuuksia laajamittaiseen kansainväliseen messuyhteistyöhön ilman Second Lifea. Second Life toi erityistä tukea tarvitseville datanomiopiskelijoille paitsi joustavan ja käytännönläheisen oppimisympäristön, myös uudenlaisia mahdollisuuksia oppilaitosten väliseen yhteistyöhön.

OPISKELIJAKOKEMUKSIA:

"Yrityksen esittely kuulokemikrofonien välityksellä oli sinänsä helppoa, mutta elekielen yms. jääminen kokonaan pois teki tilanteesta välillä haastavamman."

"Voisi hyödyntää enemmän luentojen pitämisessä."

"Hyödyllisintä oli oppia työskentelemään ryhmissä vieden kokonainen projekti läpi alusta loppuun."

"Viestinnällisesti opimme messuosaston esittelyä esitysgrafiikan avulla ja suullisesti sekä harjoittelimme kutsujen, lehdistötiedotteen, raportin ja tarjouspyynnön kirjoittamista messuihin liittyen."

KUVAUKSEN TUOTTIVAT Pauli Pyy ja Jarkko Korhonen Invalidiliiton Järvenpään koulutuskeskuksesta. Kuvaus liittyy Liiketoiminnan opintojen järjestäminen ongelmalähtöisesti virtuaalisessa Second Life -ympäristössä, Opetushallituksen rahoittaman Sulautuva erityisopetus -projektin osahankkeeseen.

3.1.2 Wikispaces-sivuston käyttö ammatillisen osaamisen näyttämisessä

Some-käytön esteinä ovat pääasiassa olleet luku- ja kirjoitustaidon asettamat rajoitukset. Opetuksen tukena on käytetty wiki-sivustoja, joihin opiskelijat ovat käyneet kertomassa mm. opiskelustaan ja osaamisestaan kuvien, tekstien, äänen ja videoiden avulla. Oppiminen on ollut monikanavaista ja sisältöjä luodessa on käytetty selkokieltä. Wikien käytön yhteydessä on harjoiteltu sosiaalisen median käyttötapoja ja mediataitoja. Wikit ovat mahdollistaneet sosiaalisen median kuluttamisen lisäksi osallisuuden sosiaalisen median tuottamisessa.

KOHDERYHMÄ: Sosiaalisen median käyttöä on harjoiteltu ja toteutettu erityistä tukea tarvitsevien käsi- ja taidealan opiskelijoiden kanssa. Kiipulan ammattiopiston käsi- ja taidealan pilottiryhmä on työstänyt lukuvuoden aikana omia kotisivujaan Wikispaces-alustalle (artesaanikiipula.wikispaces.com). Ryhmään kuuluu yhdeksän erityistä tukea tarvitsevaa opiskelijaa sekä ohjaaja ja opettaja.

KUVAUS: Opiskelijat ovat ohjatusti kertoneet opiskelustaan ja ammatillisesta osaamisestaan kuvien ja työselostusten avulla. Tavoitteena on ollut oman ammatillisen osaamisen markkinointi ja esille tuonti sekä sosiaalisen median erilaisten käyttötapojen harjoittelu. Samalla on opittu tietokoneen käyttötaitoja ja netikettiä. Opiskelijoita on perehdytetty tietokoneen käyttötaidoissa, netiketissä ja sovelluksen käytössä ohjatusti. Yhteisen sivun rakentaminen on sitä yhteistä työtä, mikä kehittää ryhmähenkeä. Yritetään ja erehdytään yhdessä opetushenkilöstön kanssa.

Somen käytöllä voidaan yhdistää ammatillisia ja atto-aineita toisiinsa. Vain mielikuviutus on rajana. Opiskelija voi näyttää omaa ammatillista osaamistaan muille kuvien ja tarinoiden avulla. Tietokoneavusteinen oppiminen on usein motivoivaa ja oman osaamisen näyttäminen kannustavaa. Sovellus mahdollistaa projektimaisen oppimisen, jossa jokainen voi edetä omalla tahdillaan ja tehdä asioita omien kykyjen mukaisesti. Näin yksilöllinen opintopolku on mahdollinen. Pitää kuitenkin muistaa, että sosiaalisen median käyttöönotto ei poista erityisen tuen tarvetta.

Ammatti-identiteettiä rakennetaan, kun mietitään, kuinka omaa alaa voisi markkinoida ja omaa osaamistaan tehdä näkyväksi sosiaalisen median avulla. Ammattiopintojen ja ammattitaitoa täydentävien opintojen tiiviimpi yhdistäminen on myös ryhmän tulevana kokeiluna. Kiipulan työvaltaisessa opiskelutavassa opiskelijat ovat paljon työssäoppimassa, jolloin ammattitaitoa täydentävissä aineissa (atto) tarvitaan yksilöllisyyttä opintojen suorittamiseen. Yksilölliset opintopolut edellyttävät usein myös opiskelijalta sitä, että opiskelu ei tapahdu vain kouluaikana ohjatuissa tilanteissa. Opitaan oppimaan oppilaitoksen seinien ulkopuolella. Tähän tarvitaan ohjausta ja motivoivia pedagogisia ratkaisuja ja sosiaalinen media voi olla yksi sellainen.

Kaikki erityistä tukea tarvitsevat opiskelijat eivät ole niin tottuneita tietokoneen eivätkä sosiaalisen median käyttäjiä. Luonnollisesti erityisen tuen tarpeen syyt antavat perusteet mahdolliselle tottumattomuudelle tietokoneen ja sosiaalisen median käytössä. Yksioikoisia johtopäätöksiä ei kuitenkaan voida vetää. Some-käytön esteinä ovat pääasiassa olleet luku- ja kirjoitustaidon asettamat rajoitukset. Tämä seikka on otettava huomioon sivustojen sisältöjen luomisessa. Haastetta vastaan pitää taistella selkokieliisyyden ja kuvien käytön avulla. Opiskelijat olivat yllättävän arkoja uuden sosiaalisen median välineen suhteen. Kannustusta, rohkaisua ja ohjausta tarvittiin, kun menttiin pois Facebook-nimiseltä mukavuusalueelta. Kun alun arkuus väheni, niin sivuille ilmestyi enemmän sisältöä. Monipuolisten sisältöjen luomisessa toiset opiskelijat olivat osaavampia kuin toiset.

[guest](#) | [Join](#) | [Help](#) | [Sign in](#)

Wiki Home
 Recent Changes
 Pages and Files
 Members
 Manage Wiki

Ajankohtaista

OPISKELIJOILLE

- artesaani selkokielellä
- Opiskelijoiden sivut
- Opetussuunnitelma

VIERAILIJOILLE

- Käta pähkinänpöydässä
- asiakastöitä
- kuvallinen esitys tutkinnosta
- yhteystiedot

Ajankohtaista

Edit
 0
 0
 54
 ...

Me kouluun tultii oppimaan ammattiin valmistumaan, se meitä työ elämään valmistaa ja rohkaistaa. Tunneilla joskus vaikeaa mut tää on elämää, pahoja että huonoja päiviä tulee ja menee mutta ei se voi lannistaa lainkaan kun vaan jaksaa ja haluaa yrittää nii kyllä se voima haluta ja jaksaa pysyy. opettajan huumori heittää silloin kun se vappuna keittää, kahvitauko ihana ja lomat innolla odottavat meitä kotiin lähtemään.

runo :D
t : hannele

30.8 Kävimme Hämeen linnassa etsimässä seinätekstiiliä

HYVÄÄ KOULUN ALKUA KAIKILLE JA JAKSAMISTA KOULU ARKEEN.

KUVAUKSEN TUOTTI Mika Ijäs Kiipulan ammattiopistosta. Kuvaus liittyy Somepedia-hankkeeseen. (ks. lisää s. 8-9)

3.1.3 Selkokielen Wiki opetuksen tukena (W2ID)

SOVELLUS: Selkokielen wiki-verkkopalvelu "Klik in"/W2ID (Web 2.0 for people with Intellectual Disabilities). Erityistä tukea tarvitseville henkilöille suunnattu eurooppalainen yhteisöportaali. Opiskelijoilla oli käytössään kannettavien tietokoneiden lisäksi digikameroita, videokameroita sekä äänittämiseen käytettäviä mikrofoneja. Valmiita tuotoksia katseltiin videotykin ja valkotalun avulla.

KOHDERYHMÄ: Ammatillisen valmentavan I ja II sekä perustutkintokoulutuksen opiskelijat

KUVAUS: Klik in" -pilotointi toteutettiin kansainvälisenä yhteistyönä viiden muun Euroopan maan kanssa. Kokeiltavana oli helppokäyttöinen verkkoportaali, jonka avulla opiskelijat tekivät erilaisista multimediassisällöistä koostuvia wikejä. Tuottamia wikejä portaalin käyttäjät pääsivät jakamaan turvallisesti sekä keskenään että yli maa- ja kielirajojen.

Klik in -verkkopalvelu koettiin oppilaitoksen eri toimipaikoissa innostavaksi ja monipuoliseksi työvälineeksi, jonka avulla osallistujat pääsivät tuottamaan aineistoa verkkoon yhdessä tekemällä. Verkkopalvelun avulla opiskelijat tallensivat wikeihinsä tekstejä, kuvia, ääntä ja videoita. Näin he pääsivät tekemään ja jakamaan erilaista tietoa ja omia kokemuksiaan sekä osallistuivat sosiaalisen median tuottamiseen. Oppiminen oli monikanavaista.

Opiskelijat perehtyivät wikien käyttöön ennen pilotoinnin alkua. Verkkotyöskentelyä sekä digi- ja videokameroiden käyttöä harjoiteltiin pienissä ryhmissä sekä yksilöopetuksena. Alkuvaiheessa myös kaikki opiskelijat osallistuivat turvallisen verkkoviestintä -perehdytykseen. Siten varmistettiin, että kaikki tietävät, mitä verkossa voi tehdä ja mitä kannattaa jättää tekemättä. Materiaaleja työstettäessä hyödynnettiin Kehitysvammaliiton Tikas-opetussuunnitelman mukaista turvallisen verkkoviestintä-osiota.

Hankkeen tavoitteena oli saada wikit, muut sosiaalisen median käyttötavat ja välineet joka-päiväiseksi osaksi ammatillisia opintoja. Silloin opiskelijat osaavat hyödyntää turvallisesti ja eettisesti sosiaalisen median palveluita sekä löytää itseään parhaiten palvelevan tavan käyttää sosiaalista mediaa. Tärkeä tavoite oli myös tarjota opiskelijoille tasa-arvoinen toimintaympäristö, jossa paikalla (sinne pääsemisellä) ja ajalla ei olisi sellaisia rajoittavia tekijöitä, joihin tukea tarvitsevat opiskelijat ovat valitettavasti joutuneet elämässään tottumaan. Toiminta tukee inklusiota ja osallisuutta yhteiskunnassa.

Pilotoinnissa on myös otettu huomioon Opetushallituksen sosiaalisen median opetuskäytön suositukset, joissa mediaosaaminen kansalaisen perustaitona jaetaan luovaan, kriittiseen sekä sosiaaliseen mediaosaamiseen. Wikejä tullaan jatkossa käyttämään opetuksen tukena. Opiskelijat voivat tehdä esimerkiksi portfolion tai opinnäytetyön wikiä hyödyntäen.

Taustalla oleva pedagoginen ajattelu:

VERTAISOPPIMINEN

Opiskelijat oppivat yhdessä ja toisiltaan:

- omien ajatusten esittäminen muille
- osallistuminen yhteisiin aktiviteetteihin
- opiskelijakeskeisyys
- avun pyytäminen ja antaminen
- työskentely pienissä ryhmissä
- itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittyminen.

KONSTRUKTIVISMI

Pääajatus: opiskelijat ovat aktiivisia toimijoita, tiedon luoja, ei passiivisia tiedon vastaanottajia.

- opettaja on oppimisen ohjaaja.
- ryhmätyöskentelyn korostaminen.
- oppimisen tulee olla merkityksellistä ja yhteydessä oikeaan elämään
-> käytännönläheisyys
- oppimisen rakentaminen portaittain -> aloitetaan tutuista asioista.

KUVAUKSEN TUOTTI Hannele Kaila-Viitanen Bovallius-ammattiopistosta. Kuvaus liittyy eurooppalaiseen Web 2.0 for people with Intellectual Disabilities - W2ID-hankkeeseen.

3.1.4 Videoiden ja kuvien avulla oppiminen näkyväksi

Luovimalla verkkoon -hankkeessa on kokeiltu useita sovelluksia ammatillisen erityisopetuksen käyttöön, joista esimerkiksi QR-koodi tarjoaa käytännön helpotusta opiskelijoiden arkeen asuntolatoiminnassa. Sosiaalisen median ja uuden teknologian toivotaan tuovan erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille lisää joustavuutta ja välineitä opiskeluun sekä antavan heille uusia mahdollisuuksia osallistua sosiaalisen median käyttöön omista lähtökohdistaan. Sosiaalinen media on mahdollistanut myös viittomien käytön kommunikoinnissa.

SOVELLUS: Yammer-palvelu mikroblogaukseen, EverNote-palvelu, Google Talk, HeiaHeia, Kaveripiiri, QR-koodi. Sovelluksia käytetty Asus-tabletilla.

KOHDERYHMÄ: Valmentava I ja II opiskelijat. Opiskelijat ovat taidoiltaan hyvin eri tasoisia. Osa opiskelijoista kommunikoi kuvasymbolien avulla ja osa toimii taitavasti tietoverkoissa.

KUVAUS: Luovimalla verkkoon -hankkeen tavoitteena oli kehittää uudentyyppisiä opetuskäytänteitä ammatillisen erityisopetuksen käyttöön. Hankkeessa haettiin toimintatapoja, jotka laajentavat oppimisprosessit luokkatilan ulkopuolelle. Oletuksena oli, että uudenlainen tablet-laiteteknologia tuo lisää oppimisen välineitä opiskelijalle. Sosiaalista mediaa käytettiin helpottamaan opiskelijan arkea ohjaamalla opiskelijoita tuottamaan omia osaamiskansioita tai oppimispäiväkirjoja.

Oppimisessa keskeistä on, että opiskelijat tekevät itse opittavan asian näkyväksi kuvaamalla asiaa tai tapahtumaa tekstillä, kuvalla, liikkuvalla kuvalla tai äänellä, ja liittävät nämä osaksi omaa osaamiskansiotaan. Toimintaympäristönä ovat toimineet sosiaalisen median ympäristöt. Sosiaalisen median välineitä on käytetty myös parantamaan tiedonkulkua kodin, asuntolan ja koulun välillä. Laitteet ovat olleet opiskelijoiden käytössä 24/7 ja niihin asennettiin sim-kortti, joten laitteiden internet-yhteydet toimivat kaikkialla.

Laitteilla pyritään helpottamaan erityisesti valmentava II:n arkea. Aamunavaukset, päiväohjelmat, päiväkirja ja viikkotiedote tuotetaan jatkossa tablet-laitteilla. Laitteiden kirjastoon ladataan ryhmille sopivaa oppimateriaalia. Valmentava II:n ryhmässä käytetään paljon kuvasymboleja ja osalla AAC-ohjelmaa. Valmentava II:n ryhmä tuottaa omaa digitaalista osaamiskansiota/oppimispäiväkirjaa.

TALK-SOVELLUS. Hankkeessa on otettu käyttöön Google Apps for Education -hallinta. Tämä mahdollistaa Google Talkin käytön, joka on opettajien ja ohjaajien mukaan tullut jokapäiväiseen käyttöön aidoksi työvälineeksi. Talk on Googlen tarjoama pikaviestintä- ja VoIP-palvelu. Opiskelijat pitävät ensimmäistä kertaa yhteyttä opiskelukavereihinsa. Videokuva mahdollistaa myös viittomien käytön kommunikoinnissa. Sovellus on avannut uuden maailman opiskelijoille yhteydenpitoon ja yleensäkin kommunikointiin muiden ihmisten kanssa. Vapaa-

ajalle on myös tullut uudenlaista puuhaa. Talk-ohjelman käyttäminen ei vaadi opiskelijalta välttämättä luku- ja kirjoitustaitoa. Opiskelijat ja huoltajat ovat alkaneet käyttää sovellusta viestintävälineenä, esimerkiksi soittavat opiskelijan kanssa ilmoittaakseen poissaoloista.

QR-KOODI. Asuntolatoiminnassa tarkastellaan QR-koodien toimivuutta toiminnanohjauksen tukena. Ohjaajat ja projektihenkilöstö ovat tuottaneet videoita erilaisista oppimistilanteista. Nämä videot on julkaistu Youtube-palveluun. Opiskelijat lataavat videot käyttöönsä QR-koodien avulla. Valmentava I:n opiskelijat osaavat tuottaa lyhyitä videoita ja jakaa ne DropBox-palveluun ja tuottaa tästä QR-koodeja.

KAVERIPIIRI on Kehitysvammaliiton ylläpitämä yhteisöpalvelu puhe- ja kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille. Kaveripiiri on saanut vankan käyttäjäkunnan valmentava II:n opiskelijoista. Kaveripiirissä voidaan käyttää rajallisesti vaihtoehtoisia kommunikointimenetelmiä. Kaveripiirissä kuvat tukevat kommunikointia. Valitettavasti kuvia ei ole mahdollista käyttää kaveripiirin chat-toiminnoissa.

HEIAHEIA. Valmentava I:n opiskelijat kirjaavat liikuntatapahtumat HeiaHeia-palveluun. Palvelu on peruskäytössä maksuton ja siitä on android-laitteelle oma sovellus. Sovellus käynnistää selaimen ja liikuntatapahtumien kirjaaminen käy kätevästi. Opiskelijat saavat enemmän tilastoja klikkaamalla alhaalta "täysversio"-kuvaketta. Palveluun voi asettaa treenitavoitteen ja seurata omaa painon kehitystä. Opiskelijat voivat jakaa liikuntasuoritukset kavereiden välillä.

KUVAUKSEN TUOTTI Vesa Pakarinen Ammattiopisto Luovista. Kuvaus liittyy Luovimalla verkkoon -hankkeeseen.

3.2 Kokemuksia työssäoppimisen ohjauksesta ja dokumentoinnista sosiaalisessa mediassa

3.2.1 Työssäoppimisen ohjaus Moodle-ympäristössä

Moodle on hyväksi koettu työssäoppimisen ohjaamisessa. Opiskelija pystyy hake-
maan tietoa Moodlesta paikasta riippumatta. Oppimisen ohjeistuksen työpaikalla
hoitaa työpaikkaohjaaja. Opettajalla on oppimisessa koordinoijan ja oppimisen var-
mistajan tehtävä. Verkko-ohjauksen ja Moodlen avulla opettaja voi olla mukana joka-
päiväisessä työssä helpommin.

Tuki opiskelijoille: perehdytys Moodlen saloihin ja keskustelun ohjaus työssäoppi-
misjakson aikana. Moodle toimii myös keskustelupaikkana, jossa opiskelijat saavat
vertaistukea toisiltaan. Moodlen vahvuutena nähdään myös se, että kaikki opiskelijat
suostuvat käyttämään sitä, koska se on suojattu ympäristö ja se mielletään automaat-
tisesti opetukseen kuuluvaksi. Opiskelijoiden tuen näkökulmasta hyötynä nähdään
muun muassa se, että näkövammaisen voi itse suurentaa materiaalin halutulle koolle
ja toisaalta arka opiskelija pystyy paremmin ilmaisemaan itseään.

SOVELLUS. Moodle (video, valokuvat, keskustelualue)

KOHDERYHMÄ: Hyödyttää kaikkia kohderyhmiä tuen tarpeesta riippumatta.

KUVAUS: Tavoitteena oli erityistä tukea tarvitsevan opiskelijan lähiopetuksen tukeminen
sähköisessä oppimisympäristössä, sekä opettajan kehittyminen verkko-ohjaajana. Moodlea
käytettiin työssäoppimisen ohjaukseen, näyttösuunnitelmien ja itsearviointien dokumentoi-
ntiin sekä keskustelualueena. Sisältönä oli mm. työohjeita, näyttömateriaalia ja itsearviointi-
lomakkeet. Opiskelijat tekivät myös itse materiaalia Moodleen, kuten valokuvallisia työohjeita.

Opiskelijat käyttivät ahkerasti keskustelualueutta jakaessaan kokemuksia jaksosta. Ver-
taistuki oli tärkeää, koska edellisen työssäoppimisen aikana monet kokivat jäävänsä yk-
sin, ilman opiskelukavereiden vertaistukea. Vertaistuki saattaa joissakin tapauksissa jopa
vähentää työssäoppimisen keskeytymistä. Opiskelijat tajuavat, että opiskelutoverit painivat
samojen asioiden parissa. Varsinkin nuoremmilla opiskelijoilla, joilla ei ole vielä kokemusta
työelämästä, paineet suoriutumisesta saattavat aluksi kasvaa suureksi. Opettajan tehtävä on
ohjata keskustelua siten, että se tukee opiskelijoiden oppimisprosessia.

KUVAUKSEN TUOTTI Heidi Forss Keskuspuiston ammattiopistosta. Kuvaus liittyy hank-
keeseen Moodle-oppimisympäristö työssäoppimisen tukena.

3.2.2 Tehostettua ohjausta työssäoppimiseen

Opiskelija saattaa ilmaista itseään hyvin verkkosovellusten avulla vaikka se esimerkiksi suoraan tunnilla puheen kautta on hankalaa. Näin myös opiskelija jäsentää omaksumaansa tietoa ja oppiminen tehostuu. Myös teknisissä suorituksissa vaikeuksissa olevat opiskelijat pääsevät yleensä mukaan some-sovellusten avulla, saavat tutustua aiheeseen oman aikataulunsa mukaan ja saavat näin onnistumisen kokemuksia. Heikommin menestyvätkin opiskelijat huomaavat yllättäen omaavansa taitoja, joita ei kaikilla ole. Tämä voi motivoida entistä parempiin tuloksiin.

KÄYTETTYJÄ SOVELLUKSIA JA LAITTEITA:

- **Facebook:** yhteydenpito opiskelijaryhmiin ja yksilöihin, yhteisöllinen työskentely, ammatillinen verkostoituminen, kokemusten jakaminen ryhmälle, kyselyt.
- **Google työkalut:** yhteisöllinen työskentely dokumenteilla, dokumenttien säilytys ja jakaminen, työssäoppimisen ja ammattiosaaminen näyttöjen ohjeet.
- **Google-kalenteri:** Työssäoppimisen päiväkirja
- **Tieken muistio:** Tekstipohjaisen tiedon yhteisöllinen reaaliaikainen käsittely ja jakaminen
- **Edmodo:** Tullut korvaamaan Facebookia monipuolisten koulutuskäyttöön sopivien ominaisuuksien takia. Hyvä dokumenttien ja ryhmien hallinta, helppo käyttöönotto.
- **Verkkokokousjärjestelmä ACP:** ryhmän reaaliaikainen tapaaminen “kasvokkain” – vaikkapa tunnin pitäminen verkossa.
- **Dropbox:** Tiedostojen tallennus ja jakaminen
- **Mobiililaitteet:** Työssäoppimispaikalla mukana sovitut yhteydenpito- ja dokumentointitavat. iPad ja opiskelijoiden omat älypuhelimet

KUVAUS: Sosiaalista mediaa on hyödynnetty TopLaaja-hankkeessa erityisesti työssäoppimisen ohjauksessa tehostamaan ohjausta, kun kasvokkaiset tapaamiset ohjaavan opettajan kanssa ovat harvassa. Lisäksi somea on hyödynnetty yhteydenpidossa, tiedonvälityksessä, dokumenttien säilytyspaikkana ja yhteisöllisessä työskentelyssä. Samoja sovelluksia ja laitteita käytetään jatkuvasti enemmän myös koulumuotoisen opiskelun tukena, jotta käyttö olisi rutinoitunutta työssäoppimisjaksoilla. Sovellusten valinnassa on pyritty helppokäyttöisyyteen ja siihen, että ne olisivat tuttuja opiskelijoille jo vapaa-ajankäytöstä. Tällöin opiskelijoiden ei tarvitse erikseen “mennä” sovellukseen koska ovat jo siellä. Työpaikkaohjaajat saavat tarvittaessa opastusta välineiden ja sovellusten käyttöön ohjaavalta opettajalta. Myös vertaistuki opiskelijoiden kesken toimii.

KUVAUKSEN TUOTTI Toni Vesterinen Länsirannikon Koulutus Oy WinNovasta. Kuvaus liittyy TopLaaja-hankkeeseen.

Luo blogi. Se on ilmaista.

Kauniita, muokattavia malleja ja ulkoasuja. Kokeile mallin suunnittelutyökalua

Ajantasaisia tilastoja

Ansaitse rahaa AdSensen avulla

Tutustu huomionarvoisiin blogeihin

Kirjaudu sisään

Google

Sähköposti

Salasana

Kirjaudu sisään

☒ Pysy kirjautuneena sisään
Etkö voi käyttää tiliäsi?

3.2.3 Blogger.com-ympäristön hyödyntäminen opinnoissa

SOVELLUS: Blogger.com-ympäristö.

KOHDERYHMÄ: Blogger.com-ympäristöä on hyödynnetty Kiipulan ammattiopiston liiketalouden perustutkinto-opiskelijoiden Taide ja kulttuuri -opinnoissa sekä työssäoppimisen ohjauksessa.

KUVAUS: Top-ohjauksessa blogeja hyödynnettiin lähinnä top-jaksojen raportointiin ja niiden kommentointiin. Taide- ja kulttuuriopintoihin sisältyivät mm. teatterikäynnistä raportointi sekä oman kulttuuriharrastuksen esittely huomioiden luonnon ja energian säästäminen materiaalin käytössä ja työskentelyssä. Blogi tarjosi hyvän mahdollisuuden raportointiin ja oman esityksen tuottamiseen.

Opiskelijat tutustuivat oman blogin luomiseen, asetustietoihin, tekstin ja kuvien lisäämiseen erilaisten harjoitusten avulla tietotekniikan tunnilla. Lisäksi he tekivät blogin päivittämisharjoitukset kotikoneilta. Perusharjoitteluun on mennyt aikaa noin 10–15 h/ryhmä. Työssäoppimista ohjaava opettaja on hallinnut blogin käytön laajasti ja opettanut tietotekniikkaa ryhmille. Hän on päässyt lukemaan ja kommentoimaan kaikkien top-opiskelijoiden blogeja. Muut top-opettajat on perehdytetty lähinnä blogituotosten kommentointiin (n. 2 h/opettaja). Tarpeen vaatiessa tietotekniikan opettaja on top-jakson aikana antanut lisäohjeita sekä opettajille että opiskelijoille.

Opiskelijoilla on ollut riski hukata blogin käyttäjätunnus sekä salasana. Blogia luotaessa opettaja on kerännyt muistiin opiskelijoille tunnukset ja pyytänyt vaihtamaan ne vasta kun blogin käyttökokemus laajenee.

8.2.2012

2. Tehtäväni työssäoppimisen keskivaiheesta

Oon osallistunut työtehtäviin aktiivisesti, olen avulias esim. vien pahvilaatikat pois muiden puolesta.

Oon tehnyt hyllykartta tehtäviä, eli tietty hylly uuteen järjestykseen. Sitten olen järjestänyt tuotteita, harjoitellut kassalla, täyttänyt teollisen hyllyjä, liyahyllyjä, lehtiä, maitohyllyjä, juustohyllyjä, pakastehyllyjä sekä hevihyllyjä, sitten myös pullohuoneessa laittamaan pulloja koreihin.

Kassan kanssa meni aikaa oppia, se on ollut haastavin nyt tähän mennessä ja oppiminen on viennyt enenmän aikaa varsinkin Veikkauksen kanssa. Mutta olen oppinut siitäkin paljon ja olen näppärämpi siinä kuin viime viikolla.

Asiakkaat kyselevät tuotteista onko niitä saatavilla, katson asiaa ja annan sitten vastauksen. Oli sitten sitä tuotetta tai ei. Autan heitä etsimään tuotteita sekä tervehdin asiakkaita hyllyjen ääressä sekä kassalla. Myös kassalla kun asiakas haluaa hoitaa arpa asioita.

Ammattiosaamisen näytön aihe on kassalla työskentely. Näytän taitoni ja toimin niinkuin asiakaspalvelu tilanteissa kuuluu tehdä.

Lahettanut Merikko11 Pekka klo 21:36

1 kommentti:

Jaanan blogi kirjoitti...

Hei Pekka,

Sinulla on tosi mielenkiintoisia ja monipuolisia tehtäviä siellä kaupassa. Ja työtkin sujuvat mallikkaasti. Hienoa, että olet päässyt kassalle ja myös veikkauksia tekemään. Tärkeää

Lukijat

Liity tähän sivustoon

Google-käyttäjääsi

Ei vielä yhtään jäsentä.

[Ole ensimmäinen!](#)

Oletko jo jäsen?

[Kirjaudu sisään](#)

Blogiarkisto

▼ 2012 (8)

▼ helmikuu (2)

3. Tehtävä Työssäoppimisen Loppuvaiheesta

2. Tehtäväni työssäoppimisen keskivaiheesta

► tammikuu (6)

Osallistujat

 Merikko11 Pekka

 Merja Paldanius

 Jaanan blogi

KUVAUKSEN TUOTTI Merja Paldanius, Kiipulan ammattiopistosta. Kuvaus liittyy hankkeeseen Sulautuva erityisopetus – pedagogiset ratkaisut tietoverkkojen hyödyntämiseen oppimisprosessissa/ Osahanke 3. Blogien käyttö oppimispäiväkirjana ja blogien kommentointi etäohjausmenetelmänä – erityisopiskelijoiden ohjaukseen soveltuva malli.

22

3.2.4 Työssäoppimisen ohjaus ja dokumentointi virtuaalisella ryhmäportfoliolla

Atk:n käyttöharjoitus hyödyttää heitä, joilla atk-aidot ovat puutteelliset. Tarkkaavaisuuden häiriöistä sekä keskittymisen ja oppimisen ongelmista kärsiville virtuaaliympäristö toimii "toisenlaisena", rauhallisena ja innostavana oppimislustana keskusteluineen, kuvineen ja raportointeineen.

Vuorovaikutuksellisista ongelmista sekä sosiaalisesta arkuudesta kärsiville virtuaali maailmassa keskusteleminen oppimistarkoituksessa voi olla helpompaa kuin kahden kesken tai ryhmässä livenä. Myös puheentuoton ongelmista kärsivät hyötyvät kirjallisista oppimistehtävistä, raportoinneista, keskustelusta sekä oppimateriaalista.

SOVELLUS: blogialusta, Google Drive

KUVAUS: Ryhmälle on perustettu suljettu blogi, joka toimii koko ryhmän virtuaalisena portfoliona. Blogiin kerätään kuvia omista harjoitustöistä niin oppilaitoksesta kuin työssäoppimispaikoiltakin sekä kuvauksia retkistä yms. tapahtumista. Kuvien tukena on asiatekstiä sekä linkityksiä, joiden avulla opiskelija voi syventää tietojään ja taitojaan. Opiskelijoita tuettiin perehdyttämällä tietokoneen käyttöön kädestä pitäen ja käymällä mediakasvatuksellisia keskusteluja.

Työssäoppimisen tueksi on luotu jaettu yhteys opettajan ja opiskelijan välille Google Drivessä, jonne rakennetaan dialogisesti ja reaaliaikaisesti etenevää työssäoppimisen päiväkirjaa. Opiskelijan ja opettajan keskustelu top-jakson töistä ja tapahtumista tallentuu samaan dokumenttiin mahdollisten kuvien kanssa. Top-jakson päätyttyä opiskelija tulostaa kertyneen oppimispäiväkirjan itselleen muistoksi.

KUVAUKSEN TUOTTI Liila Lukinmaa Keskuspuiston ammattiopistosta.

4. Sosiaalisen median saavutettavuus

4.1 Sosiaalisen median pelisääntöjä

Viestintä sosiaalisessa mediassa on nopeaa, epämuodollista, avointa ja läpinäkyvää. Viestintäkanavana se on vapaamuotoisempi ja vaatii käyttäjältä sekä sääntöjen tuntemista että tietoista vastuun ottamista omasta viestimisestään. Valtiovarainministeriön sosiaalisen median tietoturvaohjeessa²³ on avattu keskeisimmät sosiaalisen median palveluihin liittyvät tietoturvallisuusuhat sekä ohjeistettu organisaatioita mahdollisista ratkaisuvaihtoehdoista. Myös Opetushallitus on antanut suosituksen sosiaalisen median opetuskäytöstä. Suosituksessa²⁴ todetaan, että paikallisesti päätettävä tietostrategia tulisi tarkastaa sosiaalisen median opetuskäytön näkökulmasta.

Koulutuksen järjestäjät ovat valmistelleet omia sosiaalisen median pelisääntöjä. Esimerkiksi ammatillisten erityisoppilaitosten verkosto on ottanut käyttöön sosiaalisen median ohjeistukset, joissa otetaan kantaa tietosuojaan, yksityisyyden suojaan, tasavertaisen osallistumisen mahdollisuuksiin ja mainoksettomaan toimintaympäristöön (ks. liite 2: some-säännöt opiskelijoille). Sosiaalisen median alustojen käyttöön liittyy aina jonkinasteinen riski tiedon häviämiseksi tai muuttumiseksi. Käytännössä oppilaitoksen hallinnoimat oppilashallintojärjestelmät ja verkko-oppimisympäristöt ovat turvallisimpia säilytyspaikkoja virallisemmille dokumenteille, joiden tulee pysyä opettajan hallinnassa²⁵.

Alla on lainauksia tiedonkeruussa mukana olleiden opettajien kokemuksista.

Some turvallisena kanavana ja oppimisvälineenä:

“Turvallisen verkkoviestinnän opetukselle oppilaitoksissamme laitan ison painoarvon. Opetushenkilöstön tulisi ohjeistaa ja kertoa nuorille, mitä verkossa voi ja saa tehdä sekä mitä ehkä tai ehdottomasti kannattaa jättää tekemättä. Emme ehkä pysty kulkemaan korviaan myöten verkossa toimivien nuortemme edellä, mutta voimme yrittää juosta rinnalla.”

“Kun osaa toimia oikein ja turvallisesti (oppii käyttöohjeet), antaa some uskomattoman paljon lisäpotkua perinteisen opetukseen lisäksi. Somen turvallisuus identiteettisuojaan kannalta herättää paljon mielipiteitä puolesta ja vastaan. Monissa oppilaitoksissa on todella tiukat raamit verkkoviestinnälle ja somen käytölle. Ei oteta huomioon, että somessa voi, niin halutessaan, esiintyä vain etunimellä tai vielä suojaavammin nimimerkillä. Eikä somessa tarvitse, niin halutessaan, jakaa mitään henkilökohtaisia tietoja. Sosiaalisen median yksi tärkein ‘arvo’ mielestäni on jakamisen kulttuuri. Se edustaa tätä päivää, jossa elämme. Jos kieltää itseltään uuden oppimisen, ei ikinä pääse eteenpäin ja sulkee itsensä tästä päivästä.”

²³ Valtiovarainministeriö, 2010.

²⁴ Opetushallitus. 2012. Sosiaalisen median opetuskäytön suositukset. s. 2

²⁵ http://toplaaja.purot.net/2d_sometvtn_hyodyntaminen_toimijoiden_nakokulmista_

Esimerkkejä turvallisesta blogin käytöstä

BLOGGER.COM:

- Opiskelija perustaa blogin, jonka päivittämiseen ja/tai lukemiseen hän itse kutsuu oppilaitoksen henkilökuntaa tarpeen mukaan.
- Sivusto ei ole julkisesti luettavissa internetissä vaan sitä käytetään vain opinnoissa ja käyttäjät rajataan opiskelijan ja opettajan sopimalla tavalla.
- Sivuston luontivaiheessa kiinnitetään erityistä huomiota sivuston asetustietoihin, muun muassa käyttöoikeuksiin sekä profiilitietojen julkaisuun.

VIRTUAALIPORTFOLIO:

- Ryhmän käytössä oleva blogi toimii ryhmän virtuaaliportfoliona ilman mitään henkilötietoja tai koulun tietoja.
- Sivustoa ei voi löytää hakukoneiden avulla, sinne pääsee vain tietämällä osoitteen.
- Opettaja toimii ylläpitäjänä, jolla on muokkausoikeus ja ryhmäläisillä kommentointioikeus.
- Ryhmäläisistä laitetaan kuvia vain hyväksynnän kautta.

Vinkkejä:

NETIKETTI:

“Sosiaalisen median käsikirja verkkoliftareille”: Esityksessä käsitellään mm. netikettiä, verkkoidentiteettiä ja tietoturvaa. Lopussa on myös lyhyt johdatus tekijänoikeuksiin ja linkkejä muihin aihepiiriin oppaisiin. Opas on hyvä oheismateriaali kaikille opettajille ja opiskelijoille, kun opetuksessa otetaan käyttöön sosiaalisen median palveluita ja työkaluja. Opintokokonaisuuden alussa on hyvä keskustella esityksen aiheista ja varmistaa, että kaikki mukana olevat tiedostavat, millainen ympäristö sosiaalinen media on ja mitä siellä toimiessa on hyvä ottaa huomioon.”

<http://develope.wordpress.com/2009/11/1/~sosiaalisen-median-kasikirja-verkkoliftareille/>

TIKAS-MATERIAALIA:

Tikas-opetussuunnitelma pitää sisällään turvallisen verkkoviestintä -aihealueen, joka pyrkii vastaamaan internetin ja sosiaalisen median kasvaviin haasteisiin opetuskentällä. Käsiteltäviä aihealueita ovat henkilötiedot, verkkoasiointi, käyttäytyminen, tiedonhaku, viihde ja pelit, tekijänoikeudet sekä sosiaalinen media. Tutustu opetussuunnitelmaan:

<http://www.tikas.fi/fileadmin/files/mainokset/Tikas%20mallisivut.pdf>

4.2 Esteettömyys

Esteettömyys tarkoittaa rakennetun ympäristön esteettömyyden lisäksi henkilöiden mahdollisuutta osallistua työntekoon, harrastuksiin, opiskeluun ja kulttuuriin, mutta se merkitsee myös mm. palvelujen saatavuutta, välineiden käytettävyyttä ja tiedon ymmärrettävyyttä.

Jo Suomen perustuslaki (6 §) kieltää kaikenlaisen syrjinnän. EU-säädöksissä määritetään julkisen sektorin verkkosivujen ja niiden sisällön saavutettavuusvelvollisuus ja vaatimuksia verkkopalveluiden esteettömyydelle on asetettu useissa syrjinnän kieltävissä laeissa, joissa sivutaan myös verkkopalveluita. Tämän lisäksi on erilaisia suosituksia.²⁶ Esimerkiksi Suomessa on käytetty Web Accessibility Initiativen (WAI) suositusta verkkosisällön saavutettavuudesta (WCAG 2.0) ottaen huomioon Suomen olosuhteet sekä verkko-oppimateriaalin vaatimat erityistavoitteet ja painotukset.²⁷ Verkkomateriaalin tekemisessä on huomioitava niin sisällöllinen kuin tekninen esteettömyys. ”Tekninen esteettömyys luo oleellisen pohjan oppimateriaalille, mutta sisällön huolellinen toimittaminen on usein sitä mihin todella pystytään vaikuttamaan²⁸.” Esimerkiksi paras tapa varmistaa kuvien käytettävyys kaikille on lisätä kuviin kuvateksti. Kuvatekstin avulla voit lyhyesti kuvailla kuvaa ja varmistaa, että kuvasta on olemassa vaihtoehtoinen tekstikuvaus niille käyttäjille, jotka eivät voi nähdä kuvaa.

Opiskelija, jolla on kuulovamma tulee huomioida opetuksessa. Esimerkiksi mahdollisen videomateriaalin yhteydessä tulee huomioida tekstitys ja esitysdiojen täydentäminen äänitiedostolla elävöittää ja avaa sisältöjä. Jos kohderyhmään kuuluu kuulovammaisia, sisältö tulisi tarjota myös tekstimuodossa. Opiskelijoita voi myös hyödyntää litterointityössä esimerkiksi siten, että he kirjoittavat tiivistelmiä puhutusta aineistosta²⁹.

Esteettömyyttä tulisi tarkastella tavoitteen kannalta. Esimerkiksi opiskelun tavoitteisiin saattaa sisältyä sellaista osaamista, joka edellyttää normaalia (tai jopa erityisen hyvää) näkökykyä, motoriikkaa tai oivaltamista. Tällöin voidaan oppimateriaalin toteutuksessa edellyttää vastaavia kykyjä oppijoilta. Sen sijaan ei ole hyväksyttävää esimerkiksi toteuttaa oppimateriaalissa navigointia tavalla, joka edellyttää tarkkaa käden motoriikkaa, ellei se ole oppimateriaalin nimenomainen tarkoitus. Esteettömyyden laajaa tavoitetta voidaan myös joutua rajaamaan ottaen huomioon muut tavoitteet, kohderyhmä sekä käytettävissä olevat voimavarat. Tällöin on muistettava, että haittojen ja ongelmien on oltava mahdollisimman vähäiset.³⁰

Sosiaalinen esteettömyys on osa saavutettavuutta. Sosiaalisella saavutettavuudella voidaan tarkoittaa esimerkiksi sitä, että opiskelija kokee kuuluvansa johonkin opiskeluryhmään ja voi vaikuttaa omaan opiskeluunsa. Opiskelija voi toimia ryhmässä omien kykyjensä ja persoonansa mukaan.³¹ Muutamissa case-kuvauksissa tuotiin esille sosiaalisen esteettömyyden toteutumista esimerkiksi silloin, jos opiskelijalla ei ole tietokonetta kotona, jolloin opiskelija ei pääse tekemään tehtäviä ja osalliseksi oppimistilanteeseen.

²⁶ Hämäläinen, H. 2012, s. 2–3

²⁷ Verko-oppimateriaalin laatukriteerit 2006, 21–22. Lisäksi Opetushallituksen työryhmän raportissa on kuvattu verko-oppimateriaalin esteettömyyden kriteerit: s. 21–24

²⁸ Saavutettavan verkkomateriaalin luominen: www.esteetonamis.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=84&Itemid=43

²⁹ Kalliala ja Toikkanen 2012, s. 45

³⁰ Verko-oppimateriaalin laatukriteerit 2006, s. 21.

³¹ Piha & Ruuskanen 2008, s. 43..

“Nykypäivänä sosiaalinen media on läsnä monen arjessa. Sen yhdistäminen oppimisympäristöihin olisi kätevää. Itse ajattelin ottaa kokeilumielessä Facebookin avuksi työssäoppimisen tukemiseen ja vertaistuen jakamiseen viime keväänä. Mutta jo se, että yksi opiskelija ei kuulu yhteisöön estää käytön opetusmielessä. Alusta ei palvele tarkoitustaan jos yksikin opiskelija on vaarassa syrjäytyä muusta ryhmästä. Moodlen vahvuuksia sosiaalisen median edustajana on se, että kaikki opiskelijat suostuvat käyttämään sitä, koska se on suojattu ympäristö. Se mielletään automaattisesti opetukseen kuuluvaksi. Facebook taas on paikka, jossa vietetään vapaa-aikaa ja sen vuoksi sitä ei haluta liittää opiskeluun.”

Toisaalta sosiaalisen media myös yhdisti opiskelijoita työssäoppimisjakson aikana, jolla saattoi olla vaikutusta keskeyttämisen ehkäisyyn. Syrjäytymistä voidaanakin ehkäistä, esimerkiksi tarjoamalla opiskelijoille tablettitietokoneita mukaan työssäoppimisjaksolle.

Vesa Pakarinen on kirjoittanut pedagogisesta esteettömyydestä Luovimalla verkkoon -hankkeen näkökulmasta Opefoorumilla³²:

“Erityisoppilaitoksesta valmistuva opiskelija tarvitsee yhtä hyvät tietoyhteiskuntavalmiudet kuin muista ammattioppilaitoksista valmistuvat. Erityisoppilaitoksessa opiskelevan nuoren oppiminen ei periaatteessa eroa muiden ihmisen oppimisesta; oppimisen perusedellytys on motivaatio, oppimista ohjaavat tietoiset tavoitteet ja uusia asioita opitaan harjaantumalla. Oppimisen mahdollisuuksiin vaikuttaa se, miten hyvin ympäristössä on pystytty huomioimaan tämän henkilön oppimisen edellytykset.”

Vinkkejä:

ESTEETONAMIS.FI

Esteetonamis.fi -sivulla on kuvattu muun muassa, kuinka suurentaa tekstin kokoa tietokoneella suurennuslasi-toiminnolla ja kuinka tietokoneen asetuksia voi muokata vastaamaan omia tarpeita, kuten väriasetuksia ja näytön luettavuutta. Opettajat-osiosta löytyy myös selkeät ohjeet savutettavan verkkomateriaalin luomiselle.

ESTEETTÖMÄT VERKKOSISÄLLÖT

Näkövammaisten keskusliiton sivulla on näkövammaistahojen testausohjeet verkkosivuille ja -palveluille: <http://www.nkl.fi/fi/etusivu/tietoa/esteettomyys/testohje>

Kuulovammaisille esteettömien verkkosisältöjen suunnitteluun vinkkejä. Saavutettavuutta parantavat ratkaisut hyödyttävät myös muita käyttäjiä: <http://appro.mit.jyu.fi/essikurssi/kuulovammaisuus/t2/>

³² <http://www.opefoorumi.fi/luovimalla/node/463>

FACEBOOKIN ESTEETTÖMÄSTÄ KÄYTÖSTÄ

Facebookin omalla sivulla löytyy tietoa esteettömyydestä, Facebookin käyttämisestä näytön-lukuohjelmalla ja muilla helppokäyttöohjelmilla. Ohje- ja tukikeskus » Perusteet » Käyttäjätilin hallinta » Helppokäyttötoiminnot

www.facebook.com/help/accessibility

Fontin/tekstin kokoa voi muuttaa myös Facebookissa useimmilla selaimilla seuraavasti: Pienennä kokoa pitämällä Ctrl- tai Cmd-näppäintä painettuna ja painamalla miinus (-) -näppäintä. Suurennä kokoa pitämällä Ctrl- tai Cmd-näppäintä painettuna ja painamalla plus (+) -näppäintä.

Myös näkövammaiset käyttäjät voivat käyttää Facebookia – yleensä tosin kännyköihin tarkoitettua HTML-versiota (<http://m.facebook.com>) helpommin kuin tavallista. Tällöin tulee jälleen muistaa pelisääntöjen kertaaminen: ketkä kaikki pääsevät lukemaan tietoja. Sivulla on ohjeet rekisteröitymiseen näytönluvuohjelmalla, päivitysten kommentointiin ja keskusteluun näytönluvuohjelmalla. Sivulla on tietoa myös käytössä olevista pikanäppäimistä.

ESTEETTÖMYYDEN HUOMIOINTI MOODLE-KURSSIALUETTA RAKENNETTAESSA

Helsingin yliopiston tekemät yksinkertaiset ohjeet esteettömän Moodlen kurssialustan tekoon pätevät myös yleisesti esteettömän käyttöliittymäsuunnittelun tekoon, jos tiedossa on opiskelijoita, joiden mahdollisuudet kurssin verkkoalueen käyttöön ovat rajoittuneet esimerkiksi heikkonäköisyyden vuoksi.

Lähde: <https://wiki.helsinki.fi/pages/viewpage.action?pageId=51454172>

- Opiskelijoilla saattaa olla tarve suurentaa selainikkunan kirjasinkokoa. Koska sivulohkojen koko on vakio, kurssialueen keskellä oleva sisältöpalkki saattaa tulla liian kapeaksi suurelle tekstikoolle. Siksi voi olla mielekästä laittaa kaikki sivulohkot samalle puolelle sisältöpalkkia; tällöin sisältöpalkille jää riittävästi tilaa myös kun kirjasinta suurentaa paljon.
- Näkövammaisten käyttämät ruudunlukijat lukevat näkymässä olevan sisällön peräkkäin ylhäältä alas ja vasemmalta oikealle. Mieti siis, mitä haluat opiskelijan löytävän ensin, ja mikä on vähemmän oleellista.
- Sivupalkissa kannattaa tarjota pikalinkkilohkot, joissa on ”hyppylinkit” suoraan sisältöihin.
- Vältä erikoisia kirjasinvärejä. Paras on käyttää vain oletusmustaa. Vältä myös erikoisia kirjasinlajeja; oletuskirjasin on paras.
- Kun kirjoitat ohjeita tai jaat muuta materiaalia, huomioi, että tiedostomuodot, joissa kirjasinkokoa ei voi säätää (kuten pdf), ovat huonoimmat heikkonäköisen kannalta.

Tee näin:

- Laita kurssialueelle selkeä otsikko ja käytä suurinta otsikkokokoa (h1).
- Siirrä kaikki oletusarvoisesti vasemmassa reunassa olevat sivulohkot kurssialueen oikeaan reunaan.
- Lisää alueelle lohkot Osiolinkit ja Aktiviteetit ja siirrä ne kurssialueen vasempaan reunaan.
- Jaottele kurssisisältö useaan osioon siten, että yhdessä osiossa on selkeästi yksi asia.
- Otsikoi osiot, nimeä ne kuvaavasti ja käytä tähän otsikkotekstiä.
- Vältä pitkiä tekstejä kurssialueella. Helpoin paikka ohjeille on Lisää aineisto: Lisää sivu.
- Käytä kuvaavia tekstejä linkkien nimissä.
- Käytä opiskelijoille jaettavissa tiedostoissa mieluiten tiedostomuotoja rtf, html ja txt. Pyri välttämään pdf- ja ppt-muotoisia tiedostoja.
- Kuvat:
 - Pääohje: vältä kuvia
 - Jos kurssisisällössä kuvat ovat oleellisia, muista kirjoittaa kunkin kuvan alt-metatietoon, mitä kuvassa on (<http://appro.mit.jyu.fi/essikurssi/nakovammaisuus/t3/#TOC14>).
 - Älä laita kuvaa 0-osioon: teksti on kuvia oleellisempaa. Kuvat sivun alussa haittaavat niiden jälkeen tulevan tekstin löytymistä.

4.3 Tietotekniset apuvälineet ja tuki opiskelijalle

Apuvälineet ovat verrattavissa silmälaseihin, todetaan Erilaisten oppijoiden liiton julkaisussa, jossa on esitelty laajemmin erilaisia oppimista helpottavia arjen apuvälineitä³³. Tietokoneella on tärkeä merkitys lukivaikeuksiselle henkilölle. Tietokonetta voi käyttää muistiinpanojen tekemiseen ja kone helpottaa kirjoitusvirheiden korjaamista. Kuten aikaisemmin tuotiin esiin, ammatillista verkkopedagogiikkaa voi verrata laajennettuun kehollisuuteen samalla tavalla kuin esimerkiksi silmälasit tai proteesit, ja verkkotyöskentelyssä kehollisuus merkitsee kehon laajentumista verkkovälineiden avulla.³⁴ Sosiaalisen median hyödyntäminen voi joissain tapauksissa toimia itsessään apuvälineenä ja toisaalta taas tietotekniset apuvälineet voivat joillekin mahdollistaa sosiaalisen median hyödyntämisen.

Tasavertainen yhteiskunta mahdollistaa sen, että eri vammoista tai vaikeuksista kärsivät huomioidaan eri palveluja kehitettäessä. Palvelujen, yhteydenpidon ja jopa opetuksen siirtyminen internetiin edellyttää saavutettavia nettisivuja, sovelluksia ja ohjaustaitoja opettajilta. Lisäksi apuna voidaan käyttää erilaisia apuvälineitä. Hitaalle kirjoittajalle on olemassa nauhoittavia digitaalisanelimia, digitaalitenttimia ja nauhureita. Muistiinpanoja voi tehdä kuvana ja äänenä, jolloin hyödynnetään kameroita, videokameroita ja kännykkätallentimia. Tietokonelaitteiston käyttöä vaikeuttavia vammoja voi olla näkövamma, kuulovamma tai erilaiset motoriset häiriöt, jolloin vaikeutuu esimerkiksi hiiren käyttö tai usean näppäimen samaan aikaan painaminen. Erityisryhmät käyttävät tietokonetta erilaisten apuvälineiden avulla. Ruudunlukuohjelmalla ja puhesyntaattorilla teksti luetaan ääneen, jolloin näkövammaisilla lukeminen riippuu lähinnä sisällön esteettömyydestä. Näytönsuurennusohjelmalla voi suurentaa näytöllä olevat kuvat ja tekstit kokonaisuudessaan ja ruudunlukuohjelmasta voivat hyötyä näkövammaisten lisäksi myös henkilöt, joilla on luetun ymmärtämisvaikeuksia³⁵. Äänen käyttö tietokoneen kanssa tai selainten asetusten muuttaminen siten, että web-sivun värit tai fontit muuttuvat, auttavat myös opiskelijoita, joilla on lukivaikeuksia. Värin ja fontin tulisi olla myös muokattavissa käyttäjän omilla näyttöasetuksilla³⁶.

Esimerkki: **SECOND LIFE** -ympäristössä - apuvälineitä ja -ohjelmia

Invalidiliiton Järvenpään koulutuskeskuksesta projektiin osallistuneilla datanomiopiskelijoilla oli käytössään seuraavia apuvälineitä:

- Joystick-hiiri, jonka mekaaninen toteutus oli samanlainen kuin monissa sähköpyörätuoleissa. Hiirenosoittimen liike oli helposti hallittavissa ja nopeus säädettiin käyttäjälle sopivaksi.
- Isoilla painikkeilla varustettu pallohiiri, joka oli muotoiltu hyvin käteen sopivaksi. Sekä joystick- että pallohiiri auttoivat liikuntarajoitteisia opiskelijoita, joilla oli vaikeuksia käden koordinaation hallinnassa.
- Virtuaalinäppäimistö, joka mahdollisti kirjoittamisen hiirtä käyttäen.
- Kirjoittamista pystyi nopeuttamaan sanojen ennakoivalla syötöllä.
- Erikoisnäppäimistö – erityisen herkäät näppäimet
- Näyttönä teräväpiirto-tv

³³ Apuvälineitä erilaisen oppijan arkeen, 2010.

³⁴ Ihalainen, P. 2010, s. 8–9.

³⁵ Opas tietoteknisiin apuvälineratkaisuihin, 2011, s. 9. Ks. ohjelmista <http://papunet.net/tietoa/ruudunluku-ja-puhsynteesiohjelmat>

³⁶ Näkövammaisten keskusliitto ry; Hämäläinen H., 2012.

Apuvälinevaihtoehtoja on paljon. Erilaiset hiiri- tai näppäimistövaihtoehdot tai perinteisen näppäimistön asetusten muuttaminen voi helpottaa kirjoittajaa, jonka liikkeet ovat hidas-
tuneet tai liikkeissä on vapinaa.

Suomen lainsäädännön mukaan kansalaisilla on oikeus yhteiskunnan kustantamiin apuvälineisiin silloin, kun toimintakyky on heikentynyt kehitysviivästyksen, vamman tai sairauden vuoksi. Apuvälinepalveluiden järjestäminen on pääsääntöisesti kuntien vastuulla, mutta palveluja kustantavat myös esimerkiksi Kansaneläkelaitos ja vakuutuslaitokset. Siten ammatillisessa peruskoulutuksessa oleva erityisopetusta saava opiskelija on myös oikeutettu opiskelun edellyttämiin apuvälineisiin ja avustajapalveluihin. Apuvälineiden ja avustajapalveluiden tarve tulee kirjata HOJKSiin. Kansaneläkelaitos vastaa vaikeavammaisen henkilön työssä tai ammatillisessa koulutuksessa tarvitsemista kalliista ja vaativista apuvälineistä.³⁷ Apuvälineitä varten tarvitaan lausunto. Esimerkiksi Näkövammaisten keskusliitto toteuttaa myös atk-apuvälinekartoituksia, jos apua tarvitaan heikentyneen näön vuoksi. Kartoituksessa selvitetään, mitä tietoteknisiä apuvälineitä asiakas tarvitsee. Kartoituksessa määritellään sopivan laitteiston kokoonpano ja ohjeistetaan apuvälineiden käyttöön. Myöntämisen perusteena yleensä on, ettei hakija vian tai vamman vuoksi selviydy opiskelustaan tai työstään ilman näitä apuvälineitä tai se olisi kohtuuttoman raskasta. Tällaisia apuvälineitä ovat esimerkiksi, optiset apuvälineet, tietokone, Daisy-kuuntelulaite, pistenäyttö, pistekirjoitustulostin ja apuvälineohjelmat³⁸.

Vinkkejä:

OPAS TIETOTEKNISIIN APUVÄLINERATKAISUIHIN:

Oppaassa kerrotaan vaikeimmin vammaisten henkilöiden tietoteknisistä apuvälineratkaisuista, joilla tarkoitetaan erilaisia tietokoneita, niiden ohjaimia, ohjelmia ja oheislaitteita. Tietoteknisiksi apuvälineiksi lasketaan myös esimerkiksi tablet-tietokoneet ja älypuhelimet.

<http://papunet.net/tietoa/fileadmin/muut/Esitteet/Opas%20tietoteknisiin%20apuvälineratkaisuihin.pdf>

PAPUNET.NET-sivuilla on runsaasti tietoa kommunikointia sekä puhe- ja liikuntavammaisia auttavista apuvälineistä - esimerkiksi kirjoittamista auttavista tietokone- ja kirjoitinlaitteista, eri tietokonevalinnoista eri kohderyhmille ja vinkkejä muista laitteista kuten tableteista ja älypuhelimista, ohjelmista, sovelluksista ja selkokielisistä tietotekniikkamateriaaleista. Sivuille on koottu myös tietoa apuvälineiden hankinnasta ja apuvälineisiin liittyvästä lainsäädännöstä.

³⁷ <http://papunet.net/tietoa/apuv%C3%A4lineet>

³⁸ www.nkl.fi/fi/etusivu/kuntoutus/atk/kartoitus, <https://www.nkl.fi/fi/etusivu/kuntoutus/atk/apuväline>

5. Lopuksi

Julkaisuun käytännön esimerkkejä koottiin sähköisellä tiedonkeruulla. Kuvauksia saatiin odotettua vähemmän, mikä voi johtua niin ajanpuutteesta kuin myös siitä, että kynnys arjen kokemusten kuvaamiseen voi olla korkealla. Tällä hetkellä kansallisen kehittämistyön voi myös nähdä olevan hektisessä vaiheessa: eri oppimisympäristöjä ja yksilöllisiä opintopolkuja kehittämissä hankkeissa mallinnetaan toimintamalleja ja erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden huomioon ottaminen on osa kokonaisuutta. Oleellista on, että opiskelijat ja opettajat saavat tarvitsemansa tuen, sen perusteesta riippumatta.

Teknologia mahdollistaa uudenlaisen toiminnallisen lähestymistavan oppimisessa, opetuksessa ja ohjauksessa. Sosiaalinen media mahdollistaa vaihtoehtoisia, rauhallisia ja innostavia oppimisalustoja keskusteluineen, kuvineen ja raportointeineen. Opiskelija saattaa ilmaista itseään hyvin verkkosovellusten avulla, vaikka suoraan tunnilla ilmaisu puheen kautta on hankalaa. Virtuaalimaailmassa keskusteleminen voi olla helpompaa sosiaalisesti aralle kuin kasvotusten kahden kesken tai ryhmässä toimiminen. Opiskelijat oppivat yhdessä jakamalla ajatuksiaan, mielipiteitään ja kokemuksiaan käyttämällä kuvia, videoleikkeitä ja äänitiedostoja. Lisäksi verkko kaventaa liikkumisen ja motorisen toimintojen vaikeuksia. Toiminta tukee inklusiota ja osallisuutta yhteiskunnassa. Virtuaalimaailmassa jokainen voi edetä omalla tahdillaan ja tehdä asioita omien kykyjen mukaisesti, mikä mahdollistaa yksilöllisen opintopolun.

Monikanavaisuuden ja osallisuuden lisäksi sosiaalisen median opetuskäytössä nähdään pedagogisena ajattelutapana vertaisoppimista ja konstruktivismia. Opiskelijat ovat olleet aktiivisia toimijoita opettajan toimiessa ohjaajana. Oppiminen on merkityksellistä, kun sillä on yhteys todelliseen elämään. Työskentely on ollut usein myös ryhmämuotoista, mikä on mahdollistanut itsetunnon ja sosiaalisten taitojen kehittymisen. Kansainvälisyyden tuoma lisäarvo tuodaan myös esiin. Virtuaalimaailmassa on tehty yhteistyötä ja tutustuttu muiden eurooppalaisten nuorten tekemiin materiaaleihin.

Mobiililaitteiden hallinta, huolto ja lisälaitteet koetaan myös haastavina. Opettajat voivat tuntea ”tablet-aikaan” siirtymisen aiheuttavan ajan puutetta, ja tuen ja pedagogisten ohjeistusten riittämättömyys ovat myös kuormittavia tekijöitä.³⁹ Jotta sosiaalisen median käyttö onnistuisi ammatillisessa koulutuksessa, koulutusorganisaation pitää tukea sen käyttöä. IT-palvelujen tulee mahdollistaa sosiaalisen median käyttö ja henkilöstöä tulee kouluttaa, opastaa ja tukea käyttöönotossa.⁴⁰ Tekniikan pitäisi mukautua opetuksen tarpeisiin eikä päinvastoin. Kuitenkin tekniset ongelmat ja rajoitukset ovat edelleen haaste. Esimerkiksi ääniongelmien tekevät yhteyden ajoittain hyvin ongelmalliseksi.⁴¹

³⁹ esim. TikasTervehdys 2/2012.

⁴⁰ Ihalainen, P. 2010, s. 15–16.

⁴¹ Esim. Tieto- ja viestintätekniikka opetuskäytössä 2011, 57–58.

Opettajat ovat avainasemassa esteettömän opiskelun ja sosiaalisen median hyödyntämisessä. Tätä korostettiin myös seuraavassa julkaisun aineistoa koskevassa kommentissa:

“Somen käyttö tulee nähdä osana perussivistystä. Tämä tuokin myös aiheen monimutkaisuuden esiin. Kyse on kaupallisesta toiminnasta ja on vaikea valita tiettyjä sovelluksia, joiden käyttöön koulutetaan. Käyttötarkoitus tietysti osataan sanelee. Kaupallisuus tuo mukanaan piirteitä, jotka vaikuttavat esteettömyyteen. Kenen tahansa alkaa olla vaikea hahmottaa, mihin kunkin sovelluksen käytössä sitoutuu, ketkä pääsevät näkemään ja seuraamaan käyttöä ja keskustelua, miten asetuksia muutetaan jne. Erityistä tukea tarvitsevien huomioon ottamisessa tärkeä asia yleisten ammatillisten oppilaitosten (sekä lukiodenkin) kannalta on, että he opiskelevat yhdessä muiden kanssa. Esteettömyyden tulisi siis olla olennaisesti opettajien hallussa, jotta he osaisivat valita oikeita sovelluksia ja esteettämiä lähestymistapoja koko ryhmää ajatellen. Sovelluksista olisi tietysti hyvä olla myös yksinkertaisempia versioita, kuten monet mobiilisovellukset ovat. Tällaisista mahdollisuuksista olisi hyvä olla lisää tietoa ja tietysti opetuksessa olisi hyvä suosia helposti käytettäviä sovelluksia. Sosiaalisen median pelisääntöjä -jakso on tärkeä ja jonkinlainen harjoitusohjelma/rajoitettu näkymä on hyvä tapa opetella käyttöä.

Kaikkien sovellusten kanssa tämä ei onnistu. Monissa on toki hienoja mahdollisuuksia helppokäyttötoimintoihin, mutta opettajien osaaminen korostuu olennaisesti. Tästä tullaan eri alojen vaatimuksiin ja eri alojen opettajien kompetensseihin.

Opettajien osaaminen korostuu tietenkin ylipäättään opetusmenetelmien muuttuessa. Tietotekniikka ei helpota opettajien työtä vaan avaa uusia mahdollisuuksia opiskelijoiden ohjaamiseen sekä erilaisten oppijoiden huomioon ottamiseen. Some on siis osa isoa muutosta, mikä opettajan työssä on tapahtumassa. TVT:n ja somen osaamisen vaatimusten pitäisi olla velvoittavia opetussuunnitelmatasolla, ovathan ne jo osa perussivistystä.”

Case-kuvauksissa tuotiin esille sosiaalisen median käyttöönoton asettamia haasteita ja mahdollisuuksia opettajan kannalta. Opettajat olivat perehtyneet sovelluksiin ja laitteisiin esimerkiksi kokeneempien opettajien tai hankevetäjien avustuksella. Sovellusten käyttöön otossa oli myös huomioitu lain ja asetusten määräämät toimirajat, tietoturvallisuus sekä teki-jänoikeudet. Verkko-opetuksen nähtiin ylittävän tavallisen luokan mahdollisuudet opettaa ja ohjata erityistä tukea tarvitsevia opiskelijoita sekä yhdistää eri oppiaineita toisiinsa. Esimerkiksi työssäoppimisjakson aikana opettaja pystyi koordinoimaan oppimista ja ohjaamaan keskusteluja oppimisprosessia tukevasti. Sosiaalisen median käyttöönotto edellytti myös laajaa yhteistyötä ja tietohallinnon tukea sekä opettajan myönteistä asennetta.

Julkaisun sähköisen kyselyn ”Terveiset tuottajille” -kohdassa tuli muun muassa toiveita esittää sosiaalinen media positiivisessa valossa. Lisäksi painotettiin nettiturvallisuuden tärkeyttä sekä yhteistyön ja jakamisen merkitystä. Case-kuvauksiin haluttiin esille sosiaalisen median tuoma lisäarvo perinteisen opetuksen rinnalla. Alla esimerkki vastauksista:

”Somen puolesta pitäisi puhua turvallisena kanavana ja oppimisvälineenä. Kun osaa toimia oikein ja turvallisesti (oppii käyttöohjeet), antaa some uskomattoman paljon lisäpotkua perinteisen opetukseen lisäksi.”

Lähteet

Apuvälineitä erilaisen oppijan arkeen. Äänikirjasta älykynään, läppäristä lankakerään, nauhurista navigaattoriin. 2010. Erilaisten oppijoiden liitto ry.

Esteetön amis - kaikille yhteiseen ammatilliseen oppilaitokseen. 2012. Saavutettavan verkkomateriaalin luominen http://www.esteetonamis.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=84&Itemid=43

Facebookin esteetön käyttö. <http://www.facebook.com/help/accessibility> (luettu 4.7.2012)

Hämäläinen, Heidi, 2012. Verkkosivujen esteettömyys tyylitiedostoja käyttäen. Opinnäytetyö Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma. Mikkelin ammattikorkeakoulu.
https://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/43969/hamalainen_heidi.pdf?sequence=1

Ihalainen, P. 2010. Ammatillinen verkkopedagogiikka. - teoreettisia ja käytännöllisiä lähtökohtia. Haaga-Helian julkaisusarja, Puheenvuoroja 3/2010.
<http://www.haaga-helia.fi/fi/aokk/julkaisut/haaga-helia-julkaisut>

Ijäs, M. & Somepedia-tiimi. 2012. Läpäisyn tehostaminen Somepedia-hankkeessa, Hämeenlinna.
(<http://somepediaa.wikispaces.com/Koti>)

Itä-Suomen yliopisto. 2012. Sosiaalisen median hyvien käytäntöjen helminauha -wikisivusto.
<https://wiki.uef.fi/pages/viewpage.action?pagelId=15467512>

Kalliala, E. ja Toikkanen, T. 2012. Sosiaalinen media opetuksessa. 2. uudistettu painos. Finn Lectura.

Koramo, M. (toim.), 2012. Ammatillisen koulutuksen oppimisympäristöjä kehittämässä. Kansallisia kehittämislinjauksia ja kuvauksia Opetushallituksen valtionavustuksilla tuetuista oppimisympäristöjen kehittämishankkeista 2008–2010. Opetushallitus, Raportit ja selvitykset 2012:8. (http://www.oph.fi/download/140632_Ammatillisen_koulutuksen_oppimisymparistoja_kehittamassa.pdf)

Löfström, E., Kanerva, K., Tuuttila, L., Lehtinen, L. ja Nevgi, A. 2010. Laadukkaasti verkossa: Verkkopetuksen käsikirja yliopisto-opettajalle. Helsingin yliopisto / Tutkimuksen ja opetuksen toimiala.

Moodle-kurssialueen esteettömyys. 2010.
<https://wiki.helsinki.fi/pages/viewpage.action?pagelId=51454172>

Niemi, H. ja Sairas, R. (toim.), 2012. Tykkää tästä! Opettajan ammattietiikka sosiaalisen median ajassa. PS-kustannus, Jyväskylä.

Nuutila, L. 2010. Yhdessä enemmän. Näkökulmia ammatillisen erityisopetuksen verkko-opetukseen ja -ohjaukseen. Haaga-Helian julkaisusarja, Puheenvuoroja 4/2010.

Näkövammaisten keskusliitto ry. <http://www.nkl.fi/fi/etusivu> (luettu 15.10.2012)

Opas tietoteknisiin apuvälineratkaisuihin. Tietotekniikka- ja kommunikaatiokeskus. Kehitysvammaliitto ry. 2011.

Opetushallitus. 2012. Sosiaalisen median opetuskäytön suositukset.

http://www.oph.fi/download/140104_sosiaalisen_median_opetuskayton_suosituksset.pdf

Pakarinen, V. 2012. Luovimalla verkkoon -hankkeen näkökulmia

(<http://www.opefoorumi.fi/luovimalla/node/463>)

Piha, L. & Ruuskanen, U. 2008. Esteetön osallistuminen - ryhmästä ja työskentelystä teoksessa Kaikille yhteiseen ammatilliseen oppilaitokseen: puheenvuoroja esteettömyydestä ja saavutettavuudesta. Eskola, S., Metsola, L., Miettinen, K., Piha, L., Rahikkala, M-L. & Ruuskanen, U. (toim.) Invalidiliiton julkaisuja.

http://www.ijkk.fi/asiantuntijapalvelut/pdf/esteettomyys_toinen_painos_2008.pdf

Sormeilua. Vinkkejä, ideoita ja tietoa iPadin hyödyntämisestä oppimisessa ja opetuksessa.

Julkaisija: Saimaan mediakeskus. <http://sormet.ejuttu.fi/artikkeli/sormeilua-kirjanen>

Sosiaalisen median sanasto. 2010. Julkaisija: Sanastokeskus.

http://www.tsk.fi/tiedostot/pdf/Sosiaalisen_median_sanasto

Tieto- ja viestintätekniikka opetuskäytössä. - Välineet, vaikuttavuus ja hyödyt.

Tilannekatsaus toukokuu 2011. Muistiot 2011:2, Opetushallitus.

http://www.oph.fi/download/132877_Tieto-ja_viestintatekniikka_opetuskaytossa.pdf

TikasTervehdys. Tiedotuskirje Tikas-verkoston opetus- ja koulutushenkilöstölle, 2/2012.

http://issuu.com/opike/docs/tikastervehdys_2_2012?mode=window&pageNumber=1

Toijala, H., 2012. Sosiaalinen media työssäoppimisen yhteydenpidossa - opettajat kokeilijoina ja kehittäjinä. Opinnäytetyö. HAMK, Ammatillinen opettajakoulutus.

(<http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/41338/hanna-toijala.pdf?sequence=1>)

Toplaaja-hankkeen wiki. <http://toplaaja.purot.net/etusivu> (luettu 11.10.2012)

Valtiovarainministeriö. 2010. Sosiaalisen median tietoturvaohje. Valtionhallinnon tietoturvallisuuden johtoryhmä 4/2010. http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/05_valtionhallinnon_tietoturvallisuus/20101222Sosiaa/Sosiaalinen_media.pdf

Vauras, M., Kinnunen, R. & Salonen, P., 2006. Oppimisvaikeudet ja teknologia oppimisen ohjaamisen mahdollistajana teoksessa Oppimisen teoria ja teknologian opetuskäyttö. Järvelä, S., Häkkinen, P. ja Lehtinen, E. (toim.), 2006. WSOY Oppimateriaalit Oy.

Verkko-oppimateriaalin laatukriteerit. Työryhmän raportti 16.12.2005. Moniste 1/2006, Opetushallitus.

http://www.edu.fi/verkko_oppimateriaalit/verkkomateriaalin_laatu/laatukriteerit

Vinkkejä ja linkkejä

Ryhmiä ja sivustoja sosiaalisesta mediasta

Avoin **SOMETU-VERKOSTO** kokoaa ja yhdistää sosiaalisen median oppimissoveluksista kiinnostuneita. <http://sometu.ning.com>

EDU.FI on Opetushallituksen ylläpitämä verkkopalvelu opetuksen, oppimisen ja niiden kehittämisen tueksi. Erityinen tavoite on tukea tietoverkkojen mielekästä opetuskäyttöä ja etäopetuksen kehittämistä. Katso esimerkiksi ammatilliseen koulutukseen sopivia verkko-oppimateriaaleja:

http://www.edu.fi/verkko_oppimateriaalit/ammattikoulutus

Lisäksi KenGuru-palvelu tarjoaa opettajille mm. itseopiskelumateriaalia:

<http://www10.edu.fi/kenguru/>

Itä-Suomen yliopiston koordinoimassa hankkeessa on koottu **SOSIAALISEN MEDIAN HYVIEN KÄYTÄNTÖJEN HELMINAUHA** <https://wiki.uef.fi/pages/viewpage.action?pagelId=12845914>, jossa on avattu myös perustoimintoja kuten yhteinen kirjoittaminen ja sisällöntuotanto verkossa.

MOBIILIOPPIJA-wikiin on koottu mobiilioppimisessa hyödynnettäviä sovelluksia ja ohjeita sovellusten käyttöön. Listassa myös ohjevideoita sovellusten käyttöön:

<http://mobiilioppija.wikispaces.com/home>

NETTIELÄMÄÄ on suomenkielinen tavalliselle netin käyttäjälle suunnattu sosiaalisen webin opas, joka käsittelee verkon palveluita yhtäaikaan kansantajuisesti ja syvällisesti:

http://www.nettielamaa.fi/Nettielamaa_files/Nettielamaa-Aalto-Uusisaari.pdf

SUKELLUS SOSIAALISEEN MEDIAAN: Lappiassa tuotettu wiki, jossa vinkkejä sosiaalisen median keskeisiin työvälineisiin ja työtapoihin.

http://some.lappia.fi/wiki/index.php/Sukellus_sosiaaliseen_mediaan

SOSIAALINEN MEDIA OPETUKSESSA. Verkkosivusto, jossa on esitetty mm. sosiaalisen median välineet: <http://www.sosiaalinenmediaopetuksessa.fi/valineet>

Välineet on jaoteltu teemoilla kirjoittaminen ja julkaisu, yhteistyö, multimedia, viestintä, sosiaaliset verkostot, ajan tasalla pysyminen ja oppimisympäristön koostaminen sosiaalisen median välinein.

TIETO- JA VIESTINTÄTEKNOLOGIA OPETUKSESSA. Facebook-ryhmä. Linkkejä, ideoita ja keskustelua tieto- ja viestintäteknikan opetuskäytöstä Suomessa ja kansainvälisesti. Keskustelua kaikilla opetuksen asteilla esiopetuksesta korkeakouluihin.

<https://www.facebook.com/groups/237930856866/>

VINKKIVERKKO-wikisivustolle on koottu some-sivustoja opettajille aihealueittain, ks. esimerkiksi <http://vinkkiverkko.wikispaces.com/Erityisopetus>. Wikin tuottaa AVO Avoimet verkostot oppimiseen -hanke.

Case-kuvauksista lisätietoa

Liiketoiminnan opintojen järjestäminen ongelmalähtöisesti virtuaalisessa **SECOND LIFE** -ympäristössä, Opetushallituksen rahoittaman Sulautuva erityisopetus -projektin osahanke: Messualueen **SLURL** (voimassa toistaiseksi): <http://slurl.com/secondlife/EduFinland%20IV/237/208>
Kansainväliset messut, E-VIWO-hanke (SLurl voimassa toistaiseksi):
<http://slurl.com/secondlife/EVIWO/152/122/24/>

Katso **W2ID**-hankkeen pilotista YouTube-video: <http://www.youtube.com/watch?v=2aC20CeB-fc>
Katso myös selkokielineen wiki **KLIK IN**. Voit tutustua Suomessa tehtyihin wikeihin, kun napsautat "Katsele Klikin websivustoja" -painiketta / <http://www.klikin.fi/>

SOMEPEdia: Tutustu Somepedia-hankkeessa kerättyihin opiskelijakommentteihin läpäisyyn liittyen: <http://somepediaa.wikispaces.com/L%C3%A4p%C3%A4isy>
Katso myös "enemmän tai vähemmän läpäisyä tukevia tai some-vinkkejä hankkeen matkan varrelta":
[http://somepediaa.wikispaces.com/Toimii!](http://somepediaa.wikispaces.com/Toimii!artesaanikiipula.wikispaces.com)
artesaanikiipula.wikispaces.com

LUOVIMALLA VERKKOON: <http://luovimalla.wordpress.com>

TOPLAAJA: <http://toplaaja.wikispaces.com/>

Sovellukset ja laitteet

Alle on koottu case-kuvauksissa tai muussa yhteydessä mainituista sovelluksista tai laitteista esille tullutta lisätietoa.

SECOND LIFE perustaidot -opas Viewer 2 -versiolle:
http://www.eoppimiskeskus.fi/images/stories/AVO/sl_perustaidot_viewer2_avo.pdf

SECOND LIFE from Linden Lab -ideoita englanniksi:
<http://www.youtube.com/user/Secondlife/videos?view=0>

HEIAHEIA on suomalainen palvelu, joka pyrkii edistämään ihmisten hyvinvointia tekemällä liikunnasta hauskeempaa ja yhteisöllisempää. Yksittäisten käyttäjien lisäksi palvelua käyttävät myös monet kuntoilu- ja kuntoutusryhmät, ja esimerkiksi koululuokat: <https://fi.heiaheia.com/account> Katso myös haastatteluvideo palvelun perustajasta: <http://wiki.eoppimiskeskus.fi/display/someorg/HeiaHeia>

IMOVIE:
<http://ophameenlinna.wordpress.com/2012/05/11/ipadin-imovie-ohjelmasta-pienet-opasvideot/>
Lähipäivässä 11.5. pidettiin iMovien pikakurssi. iPadilla käytettynä iMovie tarjoaa varsin intuitiivisen, nopean ja helpon tavan koostaa videoita. Nopea ja helppo on yksinkertaistetun käyttöliittymän ansiota. Teemojen avulla saadaan suoraan pieniä, mutta erilaisia efektejä videoklippien ohkeen. Teemassa on myös omanlaisensa taustamusiikkimahdollisuus. Kirjastosta löytyy ääniefektejä vaikkapa askelia tai aplodeja. iMoviehen (kun se siis on iPadissa) voidaan suoraan tallentaa videopätkiä, valokuvia tai selostus.

IPAD NÄKÖVAMMAISTEN OPETUKSESSA

<http://blipad.wordpress.com/2012/08/07/mita-ipadista-jai-kateen/>

Blogissa on myös vinkkejä kosketusnäytön käytöstä näkövammaisten opetuksessa:

<https://blipad.wordpress.com/2012/05/14/havaintoja-kosketusnaytosta/>

iPadin opetuksellista hyötyä käsittelevä opas **SORMEILUA**: netistä ladattavassa kirjasessa on vinkkejä iPadin koulukäyttöön sekä esitelly kymmeniä hyväksi havaittuja appseja.

<http://sormet.ejuttu.fi/artikkeli/sormeilua-kirjanen>

KAVERIPIIRI on kehitysvammaliiton ylläpitämä yhteisöpalvelu puhe- ja kehitysvammaisille nuorille ja aikuisille.

OHJEITA WIKIN TEKOON:

<http://laatupiiri.wikispaces.com/Wikin+rakentaminen>,

http://fi.wikibooks.org/wiki/Viisautta_wikin_tekoon

OPETUSVIDEO WIKIN TEKEMISEEN:

<http://www.youtube.com/watch?v=-dnL00TdmLY>

Oppimisympäristöhankkeiden wiki: sivulta löytyy vertaisarviointmalli, jossa on ammatillisen koulutuksen oppimisympäristön arviointikriteeristö, pedagogisen kehittämishankkeen toteutuksen arviointikriteeristö ja mm. vertaisarvioinnin työkirja ohjeistuksineen:

<http://vertaisarviointi.wikispaces.com/home>

QR-KOODIT OPPIMISESSA:

<https://sites.google.com/site/qrkooditoppimisessa/qr-koodin-lukeminen>.

Katso myös ohjevideo QR-koodin tekemisestä:

http://www.youtube.com/watch?v=xPVz-4XP1mA&feature=mfu_in_order&list=UL

sekä lukemisesta: <http://www.youtube.com/watch?v=FrWhTogV5u0&feature=related>

TABLET-LAITTEISTA ja niiden opetuskäytöstä kiinnostuneiden info-portaali: <http://eduforum.fi/>

TWITTER: Ohjeita aloittelijalle

<http://www.kauppalehti.fi/etusivu/++ja+rt+-+twitter-ohjeita+aloittelijoille/201207219095>

VIDEO: Draaman ja videoinnin mahdollisuudet opetuksessa. Outi Grönberg, 2009. Hoitotyön case:

http://www.nitoja.fi/tapoja/LAHIHOIT_Draaman_videointiprojekti_2009_Outi_Gronberg.pdf

Sosiaalisen median pelisäännöt

Koonti **SOSIAALISEN MEDIAN OHJEISTUKSISTA:**

<http://wiki.eoppimiskeskus.fi/display/someorg/Some-ohjeistuksia>

SOSIAALISEN MEDIAN KÄSIKIRJA VERKKOLIIFTAREILLE: Esityksessä käsitellään mm. netiket-
tiä, verkkoidentiteettiä ja tietoturvaa. Lopussa on myös lyhyt johdatus tekijänoikeuksiin ja linkkejä
muihin aihepiiriin oppaisiin. Opas on hyvä oheismateriaali kaikille opettajille ja opiskelijoille, kun
opetuksessa otetaan käyttöön sosiaalisen median palveluita ja työkaluja:

<http://develope.wordpress.com/2009/11/11/sosiaalisen-median-kasikirja-verkkoliiftareille/>

TIKAS-OPETUSSUUNNITELMA pitää sisällään turvallisen verkkoviestintä -aihealueen, käsiteltäviä
aihealueita ovat henkilötiedot, verkkoasiointi, käyttäytyminen, tiedonhaku, viihde ja pelit, tekijänoikeu-
det sekä sosiaalinen media. Tutustu opetussuunnitelmaan:

<http://www.tikas.fi/fileadmin/files/mainokset/Tikas%20mallisivut.pdf>

Esteettömyys

ESTEETÖN AMIS -sivulla on kuvattu mm. kuinka suurentaa tekstin kokoa tietokoneella suurennus-
lasi-toiminnoilla, kuinka tietokoneen asetuksia voi muokata vastaamaan omia tarpeita, kuten väri-
asetuksia ja näytön luettavuutta. Opettajat-osiosta löytyy myös selkeät ohjeet saavutettavan verkko-
materiaalin luomiselle.

KUULOVAMMAISILLE esteettömien verkkosisältöjen suunnitteluun vinkkejä:

<http://appro.mit.jyu.fi/essikurssi/kuulovammaisuus/t2/>

NÄKÖVAMMAISTEN KESKUSLIITON sivulla on näkövammaistahojen testausohjeet verkkosivuille
ja -palveluille: <http://www.nkl.fi/fi/etusivu/tietoa/esteettomyys/testohje>

VERKKOSISÄLLÖN SAAVUTETTAVUUDEN (WCAG 2.0) virallinen suomenkielinen käännös:

<http://www.w3.org/Translations/WCAG20-fi/>

VERNERI.NET tarjoaa selkokielisesti opastusta tietotekniikan ja internetin käyttöön:

<http://verneri.net/selko/tietotekniikka-ja-internet/>

KOMMUNIKOINNIN JA VIESTINNÄN ESTEETTÖMYYDESTÄ:

<http://papunet.net/tietoa/kommunikoinnin-esteett%C3%B6myys>

Apuvälineet

APUVÄLINEOHJELMIA: <http://papunet.net/tietoa/apuv%C3%A4lineohjelmia>

Opas tietotekniisiin **APUVÄLINERATKAISUIHIN:**

<http://papunet.net/tietoa/fileadmin/muut/Esitteet/Opas%20tietotekniisiin%20apuvälineratkaisuihin.pdf>

RUUDUNLUKU- JA PUHESYNTESIOHJELMISTA, joiden avulla voi kuunnella kaikki ruudulla näkyvät tekstit niin netissä kuin omissa tiedostoissa:

<http://papunet.net/tietoa/ruudunluku-ja-puhesyntesiohjelmat>

Tietoa kommunikointiin liittyvistä apuvälineistä sekä apuvälineistä, jotka lisäävät

PUHE- JA LIIKUNTAVAMMAISEN ihmisen itsenäisyyttä ja osallistumismahdollisuuksia arjessa.

Sivuille on koottu myös tietoa apuvälineiden hankinnasta ja apuvälineisiin liittyvästä lainsäädännöstä.

<http://papunet.net/tietoa/apuv%C3%A4lineet>

Myös **NÄKÖVAMMAISTEN KESKUSLIITON** sivustolla on kuvattu eri tietoteknisiä apuvälineitä ja asetuksia, jotka helpottavat heikkonäköisten tietokoneen käyttöä:

<https://www.nkl.fi/fi/etusivu/kuntoutus/atk/apuväline>,
www.nkl.fi/fi/etusivu/kuntoutus/atk/kartoitus

Näkövammaisen nuoren kokemuksista **TIETOKONEAVUSTEISESTA OPISKELUSTA** löytyy kokemuseräistä tietoa osoitteesta:

<https://blipad.wordpress.com/2012/04/14/miten-kay-nakovammaisen-opiskelu/>

TIETOKONEEN KÄYTTÖ PUHEEN AVULLA: Tietokoneen teksti voidaan kuunnella puhuttuna, jolloin niin lukeminen kuin tekstin tuottaminen helpottuu. Samalla luettu teksti näkyy korostettuna tietokoneen näytöllä: www.compaid.fi, www.kl-support.fi, www.polarprint.fi

Tietokoneen komentoja voidaan sanoa ääneen mikrofoniin. Ohjelma ymmärtää **YLEISIMMÄT PUHEKOMENNOT** ja omia komentoja voi lisätä komentolistaan.

Lisätietoja: www.compaid.fi, www.lingsoft.fi

Puhekomentoja tottelevia ohjelmia löytyy niin **IPADILLE**, **IPHONELLE** kuin **NOKIAN** tuotteille⁴³. Kieli on ollut ongelmalla puhekomento/puheentunnistushelmien vaikeutena Suomessa. Sanojen taivutuksia on aika hankala saada toimimaan oikein, joten puhe on hyvä pitää yleiskielessä.

⁴³ Esim. IPonen ja iPadin ilmaiseksi ladattavalla sovelluksella voi kirjoittaa viestejä ja tehdä hakuja. Ohjelmasta on julkaistu kaksi osiota. Dragon Dictation on äänentunnistushjelma, jolla voi sanella sähköposteja, tekstiviestejä ja muistiinpanoja. Sanelun voi lähettää myös statuspäivitykseksi sosiaalisiin medioihin. Dragon Search on saneltava hakukone, joka palauttaa haut useasta eri sivustosta ja hakukoneesta samalla kertaa. Sovellus vaatii toimiakseen 3g- tai wlan-yhteyden. Puhuttu teksti lähetetään palvelimelle analysoitavaksi, josta se palautetaan tekstinä.

Muita tutkimustuloksia

Kärnä, M. 2011. Virtuaalinen tiedonrakennuksen tila ongelmaperustaisen oppimisen tukena. Väitöskirja, kasvatustiede. Lapin yliopisto.

Julkaisun pysyvä osoite: **<http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-201108221152>**

Tutkimus osoittaa, että virtuaalityöskentely ongelmaperustaisessa kontekstissa tuottaa monia etuja oppimisen kannalta. Lupaavimpia tuloksia saatiin sosiaalisen median työkalujen, wikin ja blogin, yhteiskäytöllä.

Kiili, C. 2012. Online reading as an individual and social practice. Jyväskylä studies in education, psychology and social research 441. (Internetlukeminen yksilöllisenä ja yhteisöllisenä toimintana).

Julkaisun osoite: **<http://dissertations.jyu.fi/studeduc/9789513947958.pdf>**

Katso tiedote: **<https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2012/08/tiedote-2012-08-17-12-06-53-863777>**

Tutkimus osoittaa, että myös nettisukupolvi tarvitsee tukea internetlukemisessa.

Liitteet

LIITE 1: Tiedonkeruulomake

<https://docs.google.com/spreadsheet/viewform?formkey=dFIGSzQtWnNiamQwbnNmUzISQ283YXc6MQ#gid=0>

Tiedonkeruu:

Erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus ja ohjaus sosiaalisessa mediassa

ällä lomakkeella kerätään tietoa, näkökulmia ja virikeaineistoa “erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetus ja ohjaus sosiaalisessa mediassa” -julkaisuun. Julkaisu tuotetaan osana ammatillisten erityisoppilaitosten kumppanuusverkoston YTY-hanketta (www.ammatillinenerityisopetus.fi/yty-hanke). Aineistoa halutaan koota eri hankkeiden ja arjen opetuskäytön kokemuksista, joissa sosiaalista mediaa hyödyntämässä on ollut mukana opiskelijoita, joiden erityisen tuen tarve on jollain tavalla huomioitu. Julkaisun kautta tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetuksen ja ohjauksen kokemuseräinen tieto saadaan muiden toimijoiden hyödynnettäväksi. Julkaisu on tarkoitettu laajalle kohderyhmälle, eli sen tulee palvella niin yleisiä ammatillisia oppilaitoksia kuin erityisoppilaitoksia. Jokainen tiedontuottaja saa nimitietonsa ja/tai organisaation yhteystiedot julkaisuun. Kuvausten lisäksi vastaajilta voidaan pyytää täydentäviä haastatteluita tai mahdollista lisämateriaalia.

1. Vastaajan nimi
2. Saako nimitiedon julkaista selvityksessä
 - Kyllä
 - Ei
3. Taustaorganisaatio*
4. Vastaajan sähköpostiosoite
5. Puhelinnumero. Mahdollinen www-linkki lisätietoihin tai yhteystiedot, jos muu kuin vastaaja
6. Lisätietoa. Mahdollinen www-linkki lisätietoihin tai yhteystiedot, jos muu kuin vastaaja
7. Hankkeen nimi (jos liittyy hankkeeseen). Kuvaukset ilman hanketoimintaa tehdyistä toteutuksista ovat yhtä tervetulleita.
8. Lyhyt casekuvaus. Kuvaile lyhyesti, kuinka sosiaalista mediaa on hyödynnetty opetuksessa ja ohjauksessa

9. Käytetty sovellus/ sovellukset (kuvattavassa casessa). Kuvaa käytetyt sosiaalisen median työkalut, mobiililaitteet, oppimispelit, 3D-virtuaalimaailmat, simulaatiot, verkko-kokousjärjestelmiä, valkotalu

10. Käyttötarkoitus. Esimerkiksi työssäoppimisen ohjaus ja dokumentointi, toimintamalli opetukseen,

11. Menetelmä hyödyttää erityisesti seuraavia kohderyhmiä. Alle on sovellettu Tilastokeskuksen luokitusta

- Oppimisen vaikeudet
- Liikkumisen ja motorisen toimintojen vaikeus
- Kuulorajoite
- Heikkonäköisyys tai sokeus
- Vuorovaikutuksen ja käyttäytymisen häiriöt
- Hahmottamisen, tarkkaavaisuuden ja keskittymisen vaikeudet
- Kielelliset vaikeudet (esim. lukiongelma)
- Muu:

12. Kuinka opiskelijoita on tuettu, jotta ko. menetelmää on voitu hyödyntää? Esim. osapuolten perehdytys, toimijoiden vastuut (esim. opettaja, työpaikkaohjaaja), mahdolliset apuvälineet.

13. Tarkenna vielä, millä tavalla käytetty sosiaalisen median sovellus ja sen käyttötapa hyödyttää erityistä tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetusta ja ohjausta.

14. Terveiset tuottajille. Esim. mitä asiasisältöjä tulisi mielestäsi ehdottomasti sisältyä julkaisuun? Mitä välttää?

LIITE 2: Erityisoppilaitosten verkoston some-säännöt opiskelijoille

Some-säännöt opiskelijoille

Meidän some-säännöt

1. Mieti mitä laitat nettiin

- Kirjoituksistasi ja kuvistasi jää nettiin jälki, jota et saa pois.
- Älä julkaise mitään, mitä et halua vanhempien, opettajien, tulevien työnantajien, kavereiden tai vihamiesten näkevän vielä vuosienkin päästä.
- Sinulla itselläsi on vastuu siitä, mitä kirjoitat ja julkaiset sosiaalisessa mediassa.

2. Kunnioita toisia myös verkossa

- Muista hyvät käytöstavat myös netissä.
- Älä loukkaa ketään.
- Kuuntele.
- Ole asiallinen, kun olet eri mieltä.
- Jaa yhteistä hyvää.
- Tee yhteistyötä.
- Tuota sisältöä.

3. Älä kiusaa

- Kerro, jos sinua kiusataan.
- Älä kiusaa muita.

4. Noudata lakia

- Muista vaitiolovelvollisuus.
- Muista tekijänoikeudet.
- Kysy kuvissa ja videoissa olevilta henkilöiltä lupa niiden julkaisemiseen.
- Älä varasta muiden ajatuksia.

5. Muista, että verkkopersonasi on osa sinua

- Kunnioita omaa ja muiden verkkopersonaa.
- Älä varasta toisen identiteettiä.
- Älä tekeydy toiseksi kuin olet.
- Ole aktiivinen.

6. Ole varovainen henkilökohtaisten tietojen antamisessa

- Nimi
- Puhelinnumero
- Salasana
- Osoite
- Syntymäaika
- Henkilökohtaiset kuvat
- Pankkitilinumero

7. Varmista, että tekemiesi linkkien takana oleva tieto on asiallista

- Älä levitä asiatonta tai luvatonta materiaalia.
- Älä levitä huonoa käytöstä.

8. Ilmianna epäilyttävät sivut

- Puutu halveksuntaan.
- Kerro asiattomuuksista opettajallesi.
- Ilmianna loukkaava materiaali.

9. Pidä taso korkeana

- Kirjoita hyvällä suomen tai muulla kielellä.
- Katso, että ulkoasu on siisti.
- Kiinnitä huomiota kuvien laatuun.
- Katso, että myös videot ovat tasokkaita.

10. Noudata näitä sääntöjä

- Jos rikot näitä sääntöjä, voit menettää oikeuden koulun kautta toimiviin sosiaalisiin medioihin.

Ohjeen versio 1.0 /7.2.2012

